

מחברים

ויקהל פקודי-החדש | גליון כ"ב | תשפ"א

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

מטשעבין שבילדותו כשהיה בן שש היה דרכו להשמיע דבר תורה ברבים בכל שבת בעת סעודה שלישית בבית מדרשו של אביו הגה"ק ה"כוכב מיעקב" זצ"ל בהרמילוב, והמאמר הכין לו אחיו הגדול הגה"צ רבי נחום מדאמבראווא זצ"ל בעל "חזון נחום".

פעם בפרשת ויקהל, הגיע שליח מהגה"צ רבי איטשע עטינגער זצ"ל אב"ד לעמבערג לה"כוכב מיעקב" זצ"ל לדון באיזה דין תורה, ורבי נחום היה עסוק עם השליח וסידר לו כל ענייניו, ולכן לא היה לו פנאי להכין דבר תורה לאחיו.

אולם הרב מטשעבין לא הרפה, והלך אחריו משך כל השבת לבקש ממנו שימסור לו דבר תורה, אולם רבי נחום התחמק כיון שלא היה לו פנאי להכין, וכבר הבינו אז כל המתפללים בביהמ"ד שבשבת זו לא ישמיע דבר תורה.

באותו שבת התרחש בביהמ"ד מעשה, שנתעורר מחלוקת עם הגבאי באיזה עליה יכבדו את האורה מלעמבערג.

אח"כ, בסעודה שלישית אמר הגבאי של ביהמ"ד להרב מטשעבין: נו, תגיד איזה דבר תורה... (הוא ג"כ ראה וידע שלא הכינו לו השבוע ד"ת) קם הרב מטשעבין ואמר: כתיב בפרשתנו "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" - כשיש אחדות בין ישראל אז "ויאמר אליהם" - אפשר לומר תורה, אבל כשהגבאי עושה מחלוקות בבית המדרש (בענין העליה) אז אי אפשר לומר תורה... בזה יצא ידי חובת אמירת הדבר תורה בשילוב הטפת מוסר להגבאי... השליח מלעמבערג התפעל מאוד מילד קטן שיאמר אימרה כזו, ובחזרתו סיפר על

ובמילא, כשאדם נותן מכספו למטרה טובה, רוצה הוא שכל פרוטה ופרוטה תלך למטרה הקדושה, למען תהיה לו לזכות.

אבל כשהיצר משיא אותו לתת ל"עגל", נפשו עליו תאבל בפנימיות הלב על שעבר רצון קונו, ואינו מקפיד אם הגבאים ישימו מכספו בכליהם, ויקנהו במשיכה.

אזנים לתורה (בפרשתנו פקודי)

דרשת הרב מטשעבין בגיל שש בסעודה שלישית

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וגו' (לה, א).

שמעתי מהרה"ח ר' יואל רייצער שליט"א שזכה לשמש אצל הרב מטשעבין זצ"ל משך כמה שנים, שפעם סיפר לו הרב

מדוע דורשים תמיד חשבון מדויק רק מגבאי צדקה וחסד

אלה פקודי המשכן משכן העדת (לה, כא). ובמדרש (שמו"ר פר' נ"א) למה עשה עמהם חשבון וכו' אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים אחריו וכו' אמר להם בואו ונעשה חשבון.

אבל ממעשה העגל לא דרשו חשבון... ואומרים העולם "בדרך צחות" שמדה זו נשארה בתוכנו, שמגבאי צדקה וחסד דורשים תמיד חשבון מדויק, אולם ממקבצי זהב וכסף ל"עגל", אין דורש ואין מבקש חשבון.

אמנם יש להמליץ בזה טוב על ישראל, שהנקודה הפנימית שבלב יהודי, והרצון האמיתי שלו - הוא לעשות רצון קונו (וכמו שביאר הרמב"ם פ"ה מהל' גירושין ה"ב),

עמ' כ"ד

מסד מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

כך להרב מלעמבערג.

אחרי תקופת זמן כששלה הרב מלעמבערג מכתב להכוכב מיעקב הוסיף בשולי המכתב: שמעתי דברי בנו החכם ונהניתי. כשהגיע המכתב, הבחין הכוכב מיעקב בבנו המשחק בחוץ כדרך של ילדים קטנים, נזף בו ואמר: הרב מלעמבערג כבר מתייחס במכתב אודותך, ואתה עדיין משחק בחוץ!...

באר הגן (להגה"ח רבי נפתלי גראס שליט"א)

כשמושה רבינו היה הגבאי צדקה אזי נשאר בכדי הלוקה לכולם...

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (לו, ז).

מדוע אצל המשכן שהיו זקוקים להרבה, נאמר "והותר", שנשאר יותר מן הצורך; ואילו אצל העגל שלא היה צריך בזה הרבה לעגל אחד, לא נזכר בשום מקום שנשאר משהו מן הזהב שהביאו.

ומתרגמים העולם אצל המשכן היה משה רבנו "גבאי" של צדקה ולא הלכה לאיבוד אף פרוטה אחת, אבל אצל העגל התעסקו עסקנים שונים ומשונים, ואצל הללו אין מקום ל"הותר".

במשנת רש"י - בפרשתנו

מדוע עשיית תשובה בשבת אין בה משום מוחק

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו' כל העשה בו מלאכה יומת (לה, ב).

מסופר על הרה"ק רבי אביגדור אב"ד דוקלא זצ"ל אחיו של מרן הרה"ק הדברי חיים מצאנז זצ"ל, שניגש פעם לאחיו הרה"ק מצאנז, וביקש ממנו שיקרא מעל מצחו, דאיתא בספרים הקדושים שאם אחד עושה עבירה חס ושלום נרשם החטא על מצחו, ואם עושה תשובה אז נמחק מעליו, והביט הרה"ק מצאנז על מצחו ואמר נכתב וכבר נמחק.

הקשה הרה"ק רבי איציקל מפשוורעסק זצ"ל, א"כ משמע שכתב ממש יש על

מצחו, והאיך אפשר לעשות תשובה בשבת, הרי יש בו משום מוחק, ועובר על איסור מחיקה, ואמר שהקשה קושיא זו לכמה גדולים ואין לו עוד תירוץ הגון.

קושיא זו הקשה גם להרה"ק רבי יואליש מסאמטאר זצ"ל, ותירץ לו כי כתב כזה לא היה במשכן, ואנו לומדים כל מלאכות שבת ממשכן.

ויש לתרץ עפ"י שיטת הרא"ש דאינו עובר בשבת על איסור מחיקה רק אם הוא מוחק על מנת לכתוב, והנה הרמב"ם כתב בהלכות תשובה (פ"ב ה"ב) שתשובה הוא רק שיעזוב החוטא חטאו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם עיי"ש. א"כ הוא מוחק על מנת שלא לכתוב, ובעל מנת שלא לכתוב אינו חייב בשבת, ועל כן שפיר יכול לעשות תשובה בשבת קודש.

שו"ת שרגא המאיר (להגאון רבי שרגא פייוויש שנייבאלג, ח"א ס' ע)

הדליקה תכבה מאליה...

לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת (לה, ג).

פעם אחת, פרצה דליקה בעיר נתיבות, בעיצומו של יום השבת. כאשר התקרבה הדליקה אל ביתו של הצדיק, רבי ישראל אבוחצירא, ה"בבא סאלי", בקשו בני הבית להזעיק מכבי אש, כדי שהללו יבואו לכבות את הדליקה.

אין כל צורך - אמר רבי ישראל - הדליקה תכבה מאליה... וכך היה! עוד בטרם הגיעו הלהבות אל בית הרב כבו

מאליהם!

לא נביא אני ולא בן נביא -- אמר רבי ישראל כאשר נשאל על מעשה מופת זה - אלא שכך כתוב בפסוק: "וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה", ומיד אחר כך נסמך לו הפסוק: "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", לרמז לנו, כי האש שולטת רק במקום שיש חילול שבת, ואילו בבית זה, אין חילול שבת, על כן לא תשלוט בו האש!

וקראת לשבת עונג

סגולה ומעלה ימי ניסן

ימים אלו בירחי דניסן מקפלים ומכילים בתוכם הרבה יותר מזמנם הטבעי, וכדכתב הגה"ק ב' האבני נזר מסאכטשוב זי"ע בתשובותיו (או"ח ס' שלו) לאחד משואליו, וז"ל: "יקרתו הגיענו ערב שבת בין השמשות, אשר ביקש להשיב לו על איזה ספיקות במילי דפסחא, אם כי הקשה לשאול כי ימים אלו יקרי הערך שעה ליום יחשב, עם כל זה לאשר ביקש מאוד להשיב לו, להיות לו לעונג ושמחת יר"ט לקחתי מעט פנאי".

כמו"כ מנהג קדוש היה לו להרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זי"ע לחבוש לראשו את השטריימל מראש חודש ועד אחר הפסח (דרכי חיים - צאנז).

מעלה יתירה לימים נשגבים אלו, כתב השלה"ק עה"פ (שמות יב, ב) "החודש הזה לכם ראש חדשים", וז"ל: "כלומר החודש כולו הוא ראש חדשים, כי כל יום ויום הוא כראש חודש" עכ"ל.

תשמע, יש לי 'מאכער' – עסקן מצטיין, לו השפעה רבה על כל ראשי הצבא. אני בטוח כי הלה יטפל בכך באופן מושלם, בלי להותיר ממך כל טביעות אצבעות. תשאיר אצלי את הכסף, ולך הביתה רגוע ושלו כי תעזת הפטור כבר בדרך אליך...

את הסיפור הבא, סיפר הגאון רבי ראובן פיין זצ"ל, שנודע בכהנו כראש ישיבת 'תורה ודעת' בארה"ב. ומעשה שהיה כך היה: היה זה בימי מלחמת העולם השנייה, עת התגלגל רבי ראובן מעיר לעיר ומבית לבית, בגלותו יחד עם בני ישיבת מיר הבורחים לכיוון שנחאי שביפן. במהלך אותה תקופה התארח בביתו של יהודי אמיד ונכבד, אשר סיפר לו את הסיפור שאירע בביתו של הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, ממנהיגי יהדות ליטא טרם המלחמה. אל ביתו של רבי יצחק אלחנן עלה גביר נודע, וסיפר באוזני רבן של ישראל. 'רבי, בוודאי אתם יודעים על סכנת הגיוס לצבא הליטאי, המרחפת על ראשם של כולנו, פתח האיש ונאנח, כשרבי יצחק אלחנן מהנהן לעברו. הן סכנת הגיוס לצבא הליטאי הנכרי היתה קשה מנשוא, צבא שכולו התרועעות עם גויים ערלים ללא כל תנאי יהדות, לצד סיכון חיים תמידי. מי יכול להיכנס לגוב האריות הלזה?

הדרך היחידה להינצל מהצבא היתה באמצעות תשלום שוחד בסכום גבוה מאוד למפקדי הצבא המקומיים. הללו, תאבי בצע וחובבי שלמונים, היו מעלים את המחיר מיום ליום, ובתמורה להררי רובלים ניאותו להעניק פטור משחרור צבאי. דא עקא, שסכום העתק אותו דרשו לא היה בר השגה לכל אדם...

'רבי, אמר היהודי האמיד, יש לי את הכסף, אני איש עשיר ומוכן לשלם כדי שישחררו את בני. אך מפקדי הצבא האורזים לא בוחלים באמצעים ולאחרונה מצאו להם גישה חדשה – הם גם לוקחים את הכסף, וגם מלשינים על האב המשחד כי נתן שוחד, וכך גוררים את האב והבן למלחמות הצבא... וכך, עם צרור כסף גדול ביד, אמר האיש והניף ארנק עב כרס מלא מזומנים, 'אני אובד עצות לחלוטין!'

רבי יצחק אלחנן הביט בו ברוך, ועודדו וחיזקו כי ישועת השם כהרף עין. אחר כך הוסיף ואמר: 'תשמע, יש לי 'מאכער' – עסקן מצטיין, לו השפעה רבה על כל ראשי הצבא. אני בטוח כי הלה יטפל בכך באופן מושלם, בלי להותיר ממך כל טביעות אצבעות. תשאיר אצלי את הכסף, ולך הביתה רגוע ושלו כי תעזת הפטור כבר בדרך!'

'תודה רבה לכבוד הרב על מסירותו למעני, השיב הגביר בהתרגשות, 'הנה צרור הכסף, יעשה בו הרב כראות עיניו לפתור את הבעיה! ולאחר שהגיש את הכסף לרב, נפרדו לשלום. והנה, כמובטח, שבועיים אחר כך הגיע הביתה מכתב משלטונות הצבא, בו נכתב כי 'בנכם לא ראוי לשרת בצבא הממלכה בשל בעיות בריאות. ניתן להגיש ערעור! נכתב במכתב הקצר והלקוני, והעשיר רץ לביתו של רבי יצחק אלחנן לבשרו על כך...

רבי יצחק אלחנן שב ומקבלו בכבוד, ושמח לשמע הבשורה המרגינה כי בנו נפטר מצרת הצבא הליטאי. ואז מבקש הגביר: 'אולי כדאי שהרב יגלה בחשאי מיהו 'המאכער' הלז, העושה עבודה

מקצועית כל כך, למען יסתייעו בו יהודים נוספים...' 'אדרבה, אומר רבי יצחק אלחנן, 'אספר לך, חשוב שאנשים יידעו מיהו 'המאכער' שפתר את בעיית הצבא, זהו 'מאכער' ייחודי המתמחה בפתרון בעיות רבות נוספות...'

'כשהגעתי אליי לראשונה, מספר רבי יצחק אלחנן, 'יצאתי אליך בהותירי בחדר הפנימי אם אלמנה ובתה היתומה, שהגיעו אליי באותו יום נסערות ובוכיות. הן סיפרו כי לא מזמן התארכה הבת – הכלה, והיא עומדת בחוסר כל לפני מועד נישואיה. עליה להביא נדוניה, ולממן חתונה, ביגוד מינימלי וקורת גג לזוג הצעיר – ומניין לה הון העתק הדרוש לחתונה?

הרגעתי אותן, סיפר רבי יצחק אלחנן, 'וביקשתי מהן להמתין קמעא כדי לטכס עצה. אחר כך הגעת, והותרת בידי סכום כסף נכבד להעבירו 'למאכער' שיסדר את ענין הצבא. הלא מי כמוני

יודע שאין 'מאכער' שיכול לסדר את הענין, רק מצות הצדקה יכולה לפתור את הבעיה... לפיכך, נטלתי את צרור הכסף והעברתי אליהן, ועכשיו תגיד אתה – האם יש 'מאכער' טוב ממצות צדקה?

הן נטלו את הכסף, ובירכו אותך בכל הברכות, וגם התפללו שאתה ובנך תינצלו מכל צרה וצוקה. נו, איך הברכה שלהן עובדת? 'המאכערים' שלי יודעים את העבודה? שואל רבי יצחק אלחנן בחיוך רחב...

מתברר, שכאשר אדם פונה אלינו ומבקש צדקה, נראה בעינינו שהאיש הזה בא לקחת, אך הוא בא לתת הרבה יותר... הוא בא להעניק הזדמנות, הוא בא לתת כלי לזכות לחיים חדשים! הוא בא להיות 'המאכער' שלנו בשערי שמים, לעשות עבורנו את העבודה ולנקות מעלינו גזירות באלגנטיות, לפתור את הבעיות שלנו באופן מקצועי ונקי!

וכך מאיר לנו בספר 'מעיל צדקה', אות א' תרצ"ט, זה לשונו: 'אם רואה אדם שבא אליו עני בפתע פתאום, יידע שיש עליו גזירה והקדוש ברוך הוא רוצה להציל אותו ולכן שולח לו עני כדי שעל ידי נתינת הצדקה יינצל מהגזירה!'

עד כמה אנו צריכים להתרגש ולשמוח, ולהודות למי שפונה אלינו ומבקש עזרה, מתוך ידיעה ברורה כי הוא לא פנה אלינו במקריות, אלא נשלח על ידי הקב"ה, כשליח אישי המכוון אלינו ודווקא אלינו, כדי לתת לנו כלי להינצל מגזירות חלילה, להעניק לנו אפשרות לפתוח עבורנו שערי שמים, להתוות לנו דרך כיצד נזכה לישועה, כאן ועכשיו! כמה נודה לו ונשמח לתת לו, הן הוא נמנה

אולי כדאי שהרב יגלה בחשאי מיהו 'המאכער' הלז, העושה עבודה

אולי כדאי שהרב

יגלה בחשאי מיהו

ה'מאכער' הלז,

העושה עבודה

מקצועית כל כך, למען

יסתייעו בו יהודים

נוספים... 'אדרבה',

אומר רבי יצחק אלחנן,

'אספר לך, חשוב

שאנשים יידעו מיהו

ה'מאכער' שפתר

את בעיית הצבא,

זהו 'מאכער' ייחודי

המתמחה בפתרון

בעיות רבות נוספות...'

על 'כוחות ההצלה' שלנו!

הצדקה היא רבת כח, אין ערוך להשפעתה. ברגע אחד היא מסדרת מצוקות, פותרת בעיות, מבטלת גזירות, קורעת צרות. רק לתת צדקה ברוח לב, חוכים בשערי שמים פתוחים! (גליון פנימי פרשת השבוע)

בשכונתם של שפיצר, בפלורידה, התגוררה קשישה אמידה בשם גברת גורדון. לאוזניה הגיע שמה של המשפחה קשת היום והיא החליטה להירתם לעזרתם ותמכה בהם בסכומי כסף גבוהים.

יום אחד הגיעה גברת גורדון לביקור בבית היולדת. היא הפצה לראות מקרוב למי היא עוזרת. כאשר פתחה את הדלת ונכנסה, נתקלו עיניה בתמונה שהייתה תלויה על הקיר. באותו רגע נפלה מעולפת על הרצפה...

עשר שנים המתינו הזוג שפיצר לזכות בילדים. כאשר זכו אחרי עשר שנות נישואין, הם הפכו בבת אחת להורים לחמישה. נולדה להם חמישייה...

אם לפני הלידה חיו בני הזוג בצניעות יתרה מחוסר אמצעים, הרי שעם היותם למשפחה בת שבע נפשות, הם הפכו למשפחה נזקקת ממש.

בשכונתם של שפיצר, בפלורידה, התגוררה קשישה אמידה בשם גברת גורדון. לאוזניה הגיע שמה של המשפחה קשת היום והיא החליטה להירתם לעזרתם ותמכה בהם בסכומי כסף גבוהים.

יום אחד הגיעה גברת גורדון לביקור בבית היולדת. היא הפצה לראות מקרוב למי היא עוזרת. כאשר פתחה את הדלת ונכנסה, נתקלו עיניה בתמונה שהייתה תלויה על הקיר. באותו רגע נפלה מעולפת על הרצפה.

אמבולנס הריץ אותה לבית רפואה. היולדת הצעירה, שקיבלה מגברת גורדון כל כך הרבה סיוע, נסעה למחרת לבקרה. היא ממש לא הבינה מה כל כך ריגש את הגברת בתמונתה של אמה.

גברת גורדון התרגשה מאוד למראה המבקרת. התרגשותה גברה עוד יותר כאשר נודע לה כי היא בתה של האישה שראתה בתמונה. "אני חייבת לאמך את חיי" אמרה והחלה לגלול את סיפורה:

במלחמת העולם השנייה הייתי כלואה במחנה הריכוז ברגן-בלזן. היינו מאוגדות קבוצה קטנה של בנות בגילאי 14-16, שלמרות החיים במעמקי הגיהנום הייתה בנו נחישות לקיים מה שיותר מצוות.

היה זה כמה ימים לפני חג החנוכה. אגרנו את המנות היומיות הקטנטנות של המרגינה, כדי להשתמש בהן במקום שמן להדלקה. פרמנו מעט חוטים משולי הבגדים והכנו מהם פתילות.

כעת חסרו לנו כלי קיבול, בהם נוכל להניח את המרגינה ואת הפתילות. הבחירה המעשית ביותר למטרה זו הייתה קליפות תפוחי אדמה, אבל גם כדי להשיג "כלים" כאלה נדרשנו לתעוזה ולתושייה.

היה עלינו להצליח לחמוק מצריף השינה אל המטבח ולגנוב תפוחי אדמה.

בבדיקה בלשית גילינו כי במשך היממה ישנן חמש דקות בלבד

בהן לא עומד שומר ליד המטבח: מחצות הלילה עד חצות וחמש דקות. חמש בנות החליטו לשים נפשן בכפן ולנסות להשיג את תפוחי האדמה הנכספים, וביניהן אני.

לרוע מזלנו נתפסנו. השומר שגילה אותנו רשם את שמותינו ואת מספרינו ופסק כי מחר נוצא להורג בתלייה במעמד כל תושבות המחנה. במחנה הייתה בחורה יהודייה אחת, שלא התגוררה עם כולן בצריפים. היא הייתה בחורה מוכשרת, ששלטה בכמה שפות, והגרמנים הועידו לה תפקיד מיוחד: להאזין לדיווחי חדשות בתחנות זרות ולתרגמן עבור המפקדים. למטרה זו קיבלה ביתן נפרד למגורים וזכתה לפריבילגיות מיוחדות.

במחנה עלה רעיון לנסות להיעזר בה. אולי תואיל להשתמש בקשריה ולנסות להעביר מעלינו את רוע הגזרה. שבנו והתגנבנו באישון לילה מהצריף והגענו עד הביתן של אותה בחורה. הביתן היה חשוך, אולם שירה חרישית הובילה אותנו אל חורשה סמוכה לביתן.

להפתעתנו, ראינו אותה עומדת שם, מדליקה נר חנוכה ושירה "מעוז צור". המראה היהודי עודד אותנו. ניגשנו אל הבחורה והתחננו בפניה על חיינו, אולם היא לא רצתה להקשיב לנו. היא גערה בנו וגירשה אותנו מהמקום...

למחרת, בצהרי יום ראשון של חנוכה, התאספו כל אסירות המחנה בכיכר כדי לצפות בהוצאה להורג של חמש הבנות הצעירות. המתח והחרדה היו בשיאם. כל אחת מחשתנו עמדה על כיסא וסביב צווארה נכרך חבל תלייה.

עם בוא המפקד הכריזו את שמותינו, "הפושעות שניסו לגנוב תפוחי אדמה". התליינים המתינו להוראה לבעוט בכיסאות שעליהם עמדנו, וכך לשלחנו לעולם שכולו טוב.

פתאום קרבה הבחורה המתרגמת, ניגשה למפקד ולחשה משהו באוזנו. ידיה נעו לכל עבר, וניכר עליה כי היא נרגשת מאוד. המפקד נראה עצבני ולא מרוצה מדבריה. מכל מקום הוא הורה להסיר את חבלי התלייה מצווארינו ופקד עלינו להסתלק.

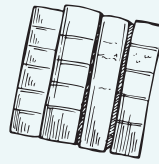
גברת גורדון נשמה עמוקות ומחתה את הדמעות מלחייה. זמן קצר לאחר נס חנוכה הפרטי שלנו השתחררו כל עצירות ברגן-בלזן. המלחמה נגמרה מבלי שאספיק להודות למצילת חיי.

דמותה מלווה אותי כל העת. מעולם לא יכולתי לשכוח אותה. ופתאום גיליתי אותה על קיר ביתכם...

כעת הגיע תורה של היולדת הצעירה להתרגש. היה לה מה להוסיף על הסיפור: לילה לפני שילדתי, הופיעה אמי בחלום ואמרה לי באידיש: "פינג פאר פינג" (חמש עבור חמש). שאלתי אותה:

כעת הגיע תורה של היולדת הצעירה להתרגש. היה לה מה להוסיף על הסיפור: לילה לפני שילדתי, הופיעה אמי בחלום ואמרה לי באידיש: "פינג פאר פינג" (חמש עבור חמש). שאלתי אותה:

"אימא, למה כוונתך?" אך לא נענית. למחרת ילדתי חמישייה. שיערתי שאמי התכוונה לכך. אולם לא ידעתי תמורת אילו חמש קיבלתי את החמישייה, כן, עכשיו אני יודעת...

(גל' אור שרה)

ההודעה המרעושה הדהדה בכל רחבי תל אביב והגיע עד לאוזניו של ראש העיר. ראש העיר דאז קרא ללבייב והודיע לו: "אני ראש העיר של תל אביב, ולידיעתך זו עיר המכונה 'עיר ללא הפסקה', עיר המתפקדת 20 שעות ביממה. אינך יכול לבוא לעיר תל אביב ולסגור קניון מרכזי ביום שבת – פה זה לא בני ברק, אתה לא תשנה לנו את העיר!"

מספר משמח הלבבות הרב מאיר שווארץ שליט"א: ישנו מעשה מדהים שאירע לפני מס' שנים בארץ עם איש העסקים מר לב לבייב. באחד הימים, כשנפגשתי עם לב לבייב ביקשתי ממנו אם אוכל לספר זאת ברבים, והוא אמר ש'אם זה לצורך זיכוי הרבים, אז תאמר שאני נתתי לך את האישור לספר זאת', וכך הוא המעשה: בדרך כלל משקיע מר לב לבייב את רוב עסקיו בחו"ל, אך לפני כמה שנים הגיע לבייב לארץ והחליט לרכוש קניון הממוקם בעיר תל אביב, הלא הוא 'קניון רמת – אביב' הידוע. מי שמבין בעסקים יודע, שישנם עסקים גדולים הנרכשים ע"י מספר שותפים, אך את העסק הזה, רכש לבייב מכספו האישי בלבד, על סך של 57 מיליון דולר! – ללא שותפים.

עיתון העסקים 'גלובס' פרסם באותו זמן על רכישת הקניון ע"י לבייב, וכן את מספר החוקים שהחליט לייסד בקניון, וכך הם: "סעיף מס' 1 – ברגע שהקניון עובר לרשותי, אני מורה על סגירת הקניון בשבת, עקב היותו אדם שומר תורה ומצוות".

ההודעה המרעושה הדהדה בכל רחבי תל אביב והגיע עד לאוזניו של ראש העיר. ראש העיר דאז קרא ללבייב והודיע לו: "אני ראש העיר של תל אביב, ולידיעתך זו עיר המכונה 'עיר ללא הפסקה', עיר המתפקדת 20 שעות ביממה. אינך יכול לבוא לעיר תל אביב ולסגור קניון מרכזי ביום שבת – פה זה לא בני ברק, אתה לא תשנה לנו את העיר!", הודיע לו ראש העיר ואף הוסיף לומר: "דע לך, שאם לא תשנה את החלטתך, לא אחדש לך את רישיון העבודה בעיר בסוף השנה!".

מר לב לבייב שמע דברי ראש העיר ולא נבהל: "אדוני ראש העיר, אתה לא יכול להכריח אותי מה לעשות עם הקניון. קניתי את קניון 'רמת אביב' מכספי האישי, ומכיוון שאני יהודי השומר תורה ומצוות – לא אפתח את הקניון בשבת, מכיוון שזה נוגד את אמונתי. במקרה שלא תחדש לי את הרישיון – אלך איתך לבית המשפט", הודיע לבייב.

מר לב לבייב לא ויתר והפרשה הגיעה עד לבית הדין הגבוה לצדק – הבג"צ, בראשותו של אהרון ברק, נשיא בית המשפט. 'תיק 09587' – לבייב וקניון רמת אביב, זהו התיק שנפתח בבג"צ. עם היכולת הכספית של מר לב לבייב הוא יכל להעמיד לטובתו סוללה

של עורכי דינים מהטובים ביותר בארץ – אך להפתעת כולם הוא הגיע למשפט בבג"צ בכבודו ובעצמו – אפילו ללא עורך דין אחד! המשפט בבג"צ החל.

השופט אהרון ברק פתח את בית הדין ופנה אל מר לב לבייב: "מר לב לבייב, הקניון שלך אינו ממוקם בבני ברק או בירושלים. על פי הנתונים: ברדיוס של 5 ק"מ מכל איזור הקניון לא מתגוררים אנשים כמון, שומרי תורה ומצוות. אינך יכול לבוא לעיר תל אביב, לרכוש קניון מרכזי ולסגור אותו בשבת – זו כפיה דתית!".

ואז הגיע תורו של לבייב. ללא עורכי דין וללא סגורים, עלה מר לב לבייב לדוכן בית המשפט לבדו ואמר דבר שהדהים את כל הנוכחים: "ברשותך, כבוד השופט אפתח בדבר תורה. אמור נא לי, כבוד השופט", פנה מר לב לבייב אל השופט ברק, "תאר לך שנושיא ארצות הברית של ימינו – ביל קלינטון, מגיע לביקור מיוחד בארץ. כל הכבישים נחסמים, השמירה מתגברת, וכולם מתרגשים לקראת בואו של הנשיא. והנה, אתה באותו זמן יושב לך בביתך ומעביר ערוצים בשלט, עד שלפתע נשמעת בדלת ביתך דפיקות. אתה פותח את הדלת ורואה המולה בכניסה לביתך: הנשיא האמריקאי הגיע עם המשלחת ואנשי הביטחון במיוחד אליך. כולם מפלסים דרך לנשיא, שעושה את דרכו לכיוון כשבידו קופסה קטנה וחשובה. כל הצלמים עומדים מהצדדים ומשטרות ואנשי קומנדו מחכים דרוכים. ביל קלינטון לוחץ את ידך ואומר באנגלית צחה: "שלום לך מר אהרון ברק, אני, ביל קלינטון, נשיא ארה"ב של אמריקה, החלטתי להעניק לך, מתנה חשובה שהייתה כל השנים בכספת הסודית של ארה"ב הגדולה. קח – הרי היא בשבילך!". ממשיך לבייב לספר, תוך כדי שהוא מרתק את כל הנוכחים במשפט: "תאר לך, שהיית אומר לו: "כבוד הנשיא, קח את המתנה שלך ועוף לי מהבית, ko!?" – כבוד השופט ברק, היש בושה גדולה מזו?"

ממשיך לבייב לספר, תוך כדי שהוא מרתק את כל הנוכחים במשפט: "תאר לך, שהיית אומר לו: "כבוד הנשיא, קח את המתנה שלך ועוף לי מהבית, ko!?" – כבוד השופט ברק, היש בושה גדולה מזו?"

ואז הוסיף לבייב ואמר: "כבוד השופט, זה מה שאתה רוצה בדיוק שאעשה! הרי כשבורא העולם, הגיע אל משה רבנו ע"ה, ואמר לו: "משה, יש לי מתנה טובה בבית גנזי" – וכידוע לכולכם, שבת הגנזים והכספות של בורא העולם, זה לא בית הכספות שלי – של לבייב, שיש בהם כמה מיליונים – זה כלום! בכספות של הקדוש ברוך הוא יש את כדור הארץ שלנו, את כל הכוכבים, היצורים, הגלקסיות, שבילי החלב, ואת החיים של כולנו. ובא הקדוש ברוך הוא ואומר למשה רבנו: "משה, בתוך כל האוצרות שלי, יש לי מתנה אחת טובה ומיוחדת שרוצה אני לתת לעם ישראל. ומה היא? "שבת"! אמור נא לי, כבוד השופט ברק, האם ברצונך שאזדקק לבורא העולם את המתנה 'בפנים'?.. איני יודע מה תפסוק, אך דע לך שאני שומר את תורתו ומצוותיו של הקדוש ברוך הוא – ולא

אחלל שבת. נקודה", סיים לבייב, וירד מהדוכן!

בית המשפט היה המום מקידוש ה' שאירע בחלל בית המשפט. השופט אהרון ברק נדהם מהאדם הרציני שעומד מולו ופסק: "הנני מתיר לך לסגור את קניון 'דמת אביב' בשבת!". אך זה לא נגמר. הקניון היה ברשותו של מר לבייב במשך 9 שנים. בכל סוף שנה, העיתון העסקי 'גלובס', מפרסם מיהו הקניון הכי רווחי ומצלח במדינה.

ובמשך אותם 9 שנים ברציפות, פירסם העיתון 'גלובס', שהקניון הכי רווחי ומצלח – הוא קניון 'דמת אביב' בתל אביב, הסגור בימי שבתות! כן, "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה!"

גליון אור שרה

המתווך קידם את המכירה, וביום ההתונה, שנערכה בשעה טובה ומוצלחת ביום ראשון פרשת בא, נפגשתי עם המוכר. דובר שחודש אחרי הקנייה אשלם את התשלום הראשון, על סך 150,000 שקל, עד חצי שנה מהקנייה אשלם עוד 450,000 שקלים, ועד שנה לאחר הקנייה עלי לגמור להביא את כל הסכום המזומן, שבסך הכול יוצא מיליון מאתיים. את השאר – מיליון שש מאות, אוכל לשלם על ידי משכנתא.

הסיפור מהעלון של פרשת ויחי – שמות תפס אותי חזק סיפרו שם על יהודי שהחליט לקיים את הסגולה, לקנות מזוזות מהדורות עוד לפני שהוא קנה דירה. בדרך כלל אנו מקיימים מצוות אחרי שאנו מקבלים מתנות מהשם. נולד בן בכור ואחר כך פודים אותו, בונים בית ואחר כך קובעים בו מזוזה. בסגולה זו היהודי מקדים את המצווה למתנה, וכך הוא מושך עליו שפע עצום ממרומים.

הסיפור דיבר אלי מאוד ונאנחתי לעצמי. כמו שהסנדלר הולך יחף, כך אני, סופר סת"ם, כותב מזוזות לאחרים כשעוד אין לי דירה משלי. משפחתי מלאה ברכת השם, בנים ובנות כ", ואף בכתר 'מחות' התעטרתי לא מכבר, ואנחנו עדיין עוברים משכירות לשכירות ומייחלים לדירת קבע.

לאור המעשה הנפלא על קונה המזוזות, שמצא דירה בסייעתא דשמיא מופלאה בזכות הסגולה הזאת, החלטתי להקדיש מידי יום עשר דקות לכתיבת מזוזות עבור הבית החדש שאקנה בעזרת ה'. כך עשיתי במשך שבוע שלם, מיום ראשון פרשת שמות עד יום ראשון פרשת וארא.

ביום ראשון נכנסתי יחד עם בני והמחותן לרבי שליט"א כדי להתברך לקראת ההתונה, והרבי אמר לי: "יודע אתה שבזמן שמחה יורד שפע גדול משמים? אם מאמינים בזה, אפשר לקנות אפילו דברים גדולים ויקרים מאד. אולי תקנה דירה?"

שאלתי את הרבי: "דירה למי, לחתן?" אמר לי הרבי: "לא, אתה צריך דירה לעצמך. קנה דירה!"

נדהמתי. שבוע אחד בלבד עבר מאז התחלתי לכתוב מזוזות, והנה הרבי שואל אותי על דירה. לא האמנתי שאני קרוב כל כך לישועה. הרעיון לקניית דירה בתקופה הקרובה לא היה נראה לי הגיוני. עניתי לרבי: "איך אני יכול לקנות דירה? אין לי עדיין נעליים לילדים, ולקראת

החתונה עליי לקנות עוד פריטים רבים, שגם הם עולים המון כסף". הרבי לא ויתר. "אמונה זו המשכה. אם תאמין בזה, תקנה דירה עוד היום. אולי השבוע".

לא ידעתי כיצד להגיב. הרבי המשיך ואמר דברים נוספים, ולפני שיצאנו הרבי הראה לי על הגמרא שנמצאת על השולחן ושאל: "אתה מאמין שיש כאן גמרא, או שאתה רואה את הגמרא?" עניתי לרבי: "אני רואה!"

אמר לי הרבי יסוד באמונה: "תאמין שאתה יכול לקנות דירה, באמונה מוחשית כמו שאתה רואה את הגמרא".

כשהגעתי הביתה סיפרתי לאשתי על דברי הרבי, וזו, באמונתה התמימה, לא הבינה למה אנחנו מחכים. "ניגש ישר לעניין!" היא אמרה. התקשרתי למתווך ושאלתי אותו אם הוא יודע על דירה למכירה

בעיר פלונית, שכבר תקופה ארוכה אנחנו חולמים לעבור אליה. ולא הסתפקתי רק בזה. הרי הקב"ה כל יכול, ואם ביכולתו לשלוח לי דירה, אזי אין כל מניעה שזו תהיה דירה גדולה שמתפרסת על פני קומה שלמה ויש בה ארבעה כיווני אור, כפי שהורגלתי בחו"ל.

המתווך לא נבהל מרשימת הבקשות שלי, וכשסיימתי הוא ענה: "יש לי דירה בדיוק כזאת במרכז העיר, והמחיר בהתאם – שני מיליון ושש מאות אלף שקל". יצאנו לראות את הדירה, היא מצאה חן בעינינו. גם המיקום המרכזי שלה בסמוך לבית המדרש של קהילת החסידים שלנו היווה מעלה גדולה. מעל הדירה היה גג, שגם הוא כלול במחיר.

הודענו למתווך שאנחנו רוצים לסגור. "מנין יש לך כסף?" שאל המתווך. "אני יודע", עניתי לו. "הרבי אמר לי

לקנות דירה, אז אני קונה". המתווך לא שאל שאלות נוספות. גם הוא קנה דירה בעצת רבו, כך שהוא מכיר את התהליכים המופלאים, ויודע שכל מה שעלינו לעשות הוא רק להתחזק באמונה. להתחזק ולהתאמן עד שהאמונה תהיה מוחשית כמו לראות גמרא מול העיניים.

המתווך קידם את המכירה, וביום ההתונה, שנערכה בשעה טובה ומוצלחת ביום ראשון פרשת בא, נפגשתי עם המוכר. דובר שחודש אחרי הקנייה אשלם את התשלום הראשון, על סך 150,000 שקל, עד חצי שנה מהקנייה אשלם עוד 450,000 שקלים, ועד שנה לאחר הקנייה עלי לגמור להביא את כל הסכום המזומן, שבסך הכול יוצא מיליון מאתיים. את השאר – מיליון שש מאות, אוכל לשלם על ידי משכנתא.

קיבלתי רגליים קרות. מאיפה אני מתחיל לגרד סכומים כאלו?

כמה אנשים ששמעו על הקנייה ניסו לאלף אותי בינה. אחד אמר לי: "אם הרבי יגיד לך לקפוץ מהגג, תקפוץ? תהיה הגיוני! תכיר במציאות! וכי מה חשבת? שתתעשר בין לילה? בן אדם צריך להכיר את מקומו". כך אמרו לי אנשים חכמים לכאורה, דורשי טובת, אבל אני דרי ראיתי את הגמרא על שולחני של הרבי, ובאותה מידה אני מאמין שאראה ישועה

המלכה, הרי הוא מתהפך מכוס תה פשוט לתרופה נפלאה יקרת ערך!

מִן הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלַנְדֵּר זְצוּק"ל, אֲבִי תוֹרַת הַמוֹסֵר, נִכְנָס פֶּעַם לִבְקֹר אֶת הַחוּלָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קוֹדֶשׁ.

תִּיכָף עִם כְּנִיסָתוֹ אֶל חֲדָרוֹ שֶׁל הַחוּלָה הַצֶּטְעֵר מְאֹד לִמְרָאוֹ, הוּא הִיָּה חוֹלָה אָנוּשׁ, הַשּׁוֹכֵב חֹסֵר אוֹנִים עַל עֶרֶשׁ דּוּוִי, כַּד"א (תְּהִלִּים מ"א, ד') "כָּל מִשְׁכְּבוֹ הִפְכָּת בַּחֲלוּיָו", ה' יִשְׁמְרֵנוּ וְיִצִּילֵנוּ.

ר' יִשְׂרָאֵל נָטַל אֶת הַכִּיסָא וְהִתְיַשֵּׁב בְּסֻמּוֹךְ לִמִּיטָתוֹ שֶׁל הַחוּלָה, שֶׁכְּמוֹבֵן שֶׁמַּח מְאֹד עַל הַבִּיקוּר, אֲבָל רוּחוֹ הִיָּתָה נְפוּלָה בְּקִרְבוֹ מַחֲמַת מִצְבּוֹ הַחֲמוּר, הוּא הִיָּה מְלֵא דְאָגָה, וְקִרְבּוֹ אֶל הַיֵּאוֹשׁ רַח"ל. כִּרְאוֹת ר' יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְבּוֹ רוּחוֹ הַקּוֹדֵר שֶׁל הַחוּלָה הַמִּסְכֵּן, הַחַל לְדַבֵּר עִימוֹ דְּבָרֵי חִיּוּק וְעִידוּד, בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל שִׁיקְדָה בּוֹ רוֹמֵם אֶת רוּחוֹ וְהִפִּיחַ בּוֹ אֶת הַתְּקוּהָ, וְחִיּוּקוֹ מְאֹד שֶׁלֹא לִפּוֹל לְזִרְעוֹת הַיֵּאוֹשׁ.

מִשְׁרָאָה שֶׁהַחוּלָה מִתְחַזֵּק קִמְעָא, וְהַחַל לְהִתְרוֹמֵם מֵעַט מִתּוֹךְ שִׁקְיָתוֹ בַּעֲצָב וְדִיכָאוֹן נִפְשׁוֹ, כִּשְׁהוּא מְגִיב מִפְּעַם לִפְעַם בְּכַמָּה מִלִּים, וּמִשְׁתַּף פְּעוּלָה מוֹעֲטָת לִפִּי כּוֹחוֹתָיו הַדְּלִים. – הַחַל לְדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרֵי אֲמוּנָה, אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה וְתַמִּימָה, וְשִׁילֵב דְּבָרָיו בְּסִיפּוּרִים יָפִים וּמַחֲזִיקִים, כַּד"א (תְּהִלִּים קט"ז, י) "הָאֲמֵנָתִי כִי אֲדַבֵּר". וּבַחֲכָמָתוֹ הִסֵּב אֶת הַשִּׁיחָה גַם לַעֲנִין 'אֲמוּנָת חַכְמִים', בְּאִשֶּׁר צִרִיךְ לְהֵאֱמִין בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה שֶׁאֲמָרוּ חַכְמִים, שֶׁהַכָּל אֲמֵת וְיִצִּיב וּנְכוֹן, וְלֵהֱאֱמִין בְּצִדִּיקִים עֲצָמָם מִשְׁרָתִי הַמֶּלֶךְ, כַּד"א (שְׁמוֹת י"ד, ל"א) "וַיֵּאֱמִינוּ בָּהּ" וּבְמִשְׁוֹ עֲבָדוֹ!

הַחוּלָה נִהְיָה מְאֹד מִן הַדְּבָרִים, וְרוּחוֹ הִתְחַזְּקָה מֵעַט, כִּסְגוּלָתָהּ הִיָּתָה שֶׁל מִצְוֹת 'בִּיקוּר חוֹלִים', הַנוֹטֶלֶת אֶחָד בְּשִׁישִׁים מִן הַמַּחֲלָה (נִדְרִים ל"ט, ב), וּמִקְרִבָתָהּ אֶת רְפוּאוֹתָהּ.

וְהִנֵּה פָנָה ר' יִשְׂרָאֵל בַּחֲיוֹן לִבְבִּי אֶל הַחוּלָה, וְאָמַר: הֵנָּה בּוֹדָאִי יוֹדֵעַ מַה שֶׁאֲמָרוּ חַכְמֵינוּ ז"ל בְּפֶרֶק כָּל כְּתָבִי (שַׁבָּת קי"ט): "חֲמִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מְלֻגְמָא! וּפִירֵשׁ רַש"י: "רְפוּאָה". – אוֹתוֹ 'כּוֹס תֵּה' עֲצָמוֹ כִּשְׁאֲתָהּ שׁוֹתָהּ אוֹתוֹ בְּאֲמָצֵעַ הַשְּׁבוּעָה אֵין בּוֹ וְלֹא כְּלוּם, מִלְּבַד הַחוּם הַטְּבָעִי שֶׁל הַמִּים הַחֲמִימִים... וְאִילוֹ כִּשְׁאֲתָהּ לִגּוּם מִמֶּנּוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קוֹדֶשׁ, לְכַבּוֹד מוֹצָאֵי שַׁבַּת, לְלוּוֹת בּוֹ אֶת הַמֶּלֶכֶה, הִרִי הוּא מִתְהַפֵּךְ מִכּוֹס תֵּה פְּשׁוּטָה לְתִרְפוּהָ נְפִלְאָה יִקְרָת עוֹרָךְ! – וְכִפִּי שֶׁנִּדְבַּרְנוּ זֶה עֵתָה מְגוּדֵל הָאֲמוּנָה הַפְּשׁוּטָה שֶׁאֲנוּ מֵאֱמִינִים בְּנֵי מֵאֱמִינִים בְּכָל מִלָּה וְכָל אוֹת שִׁיעָצָה מִפִּי חַכְמִים, שֶׁהִיא כּוֹלָה אֲמֵת הַגְּמוּר לֵלֵא כַּחַל וְשׁוֹרָק!

וְכַדְּבָרוֹ הִגִּישׁ בְּפָנָי הַחוּלָה הַקְּשָׁה, כּוֹס תֵּה טַעִים חָם וּמִהֲבִילִי! – הַחוּלָה שֶׁכָּבֵר הִתְחַזֵּק מְאֹד מִמֶּתֶק דְּבָרֵי קִדְשׁוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק, נָטַל בְּשֵׁתִי יָדָיו אֶת כּוֹס הַחֲמִין, וּבְאַהֲבָה גְּדוּלָה אָמַר בְּתַמִּימוֹת מִקְרֵב לֵב, כְּמִשׁ בְּסִפְרִים:

"חֲמִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מְלֻגְמָא – הַרְפָּא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחֲבֵשׁ לַעֲצָבוֹתָם! (תְּהִלִּים קמ"ז, ג'). [מַחֲבֵשׁ – רֵאשִׁי תִּיבוֹת: חֲמִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת מְלֻגְמָא]. תִּיכָף עִם שְׁתִּיית הַחֲמִין הָרִגִּישׁ הַחוּלָה הַקְּלָה בַּחֲלוּיָו, לֹא חָלְפּוּ כְּמָה יָמִים וְהַפְּלֵא הַגְּדוֹל הִתְרַחֵשׁ בְּמַהֲרָה, כִּשְׁאוֹתוֹ חוֹלָה שֶׁכָּבֵר הִתְיַאֲשׁוּ הַרְפּוּאִים מִרְפוּאוֹתָיו נִרְפָּא מִמַּחֲלָתוֹ הַקְּשָׁה בְּנִיסֵי נִיסִים, וְנַעֲשָׂה בְּרִיא כְּאֶחָד הָאָדָם!

הַלִּימוּד הַמּוֹרֵם לָנוּ מְטִיב זֶה הַמַּעֲשֶׂה, לִקְחַת עִמָּנוּ קֶצֶת מוֹסֵר וְלִהְיוֹת עִמּוֹ בְּלִיבְנוֹ. – מִלְּבַד מַה שֶׁרָאִינוּ כָּאֵן כּוֹחַ שֶׁל אֲמוּנָה

הַזְכֵּרְתִּי לַעֲצָמִי שֶׁמִּלְמַעֲלָה יוֹרְדוֹת הַשְּׁפָעוֹת עֲצוּמוֹת, אֲבָל הַרְגֵּשְׁתִּי שֶׁאֲנִי צִרִיךְ חִיּוּק.

דְּחִיתִי אֶת הַחֲתִימָה. אֲמַרְתִּי לַעֲצָמִי שְׁבִימִי הַשְּׁבַע בְּרִכּוֹת עֲדִיין יוֹרֵד שֶׁפֶּעַ. בְּיוֹם שְׁלִישִׁי נִכְנָסְתִּי שׁוֹב אֶל הַרְבִּי. הַרְבִּי אָמַר לִי: "תֵּאֱמִין. יִהְיֶה לָּךְ".

בְּיוֹם חֲמִישִׁי חֲתַמְתִּי חוּזָה, כְּשֶׁאֵין לִי שְׁקָל מְזוּמָן, עַל חֲשׁוֹן הָאֲמוּנָה. אַחֲרֵי זֶה חֲשַׁבְתִּי: אֵיךְ אֲנִי מִתְחִיל לֵאדָּגֵן אֶת הַכֶּסֶף? כְּמָה אֲנִישִׁים שֶׁשִּׁמְעוּ עַל הַקְּנִיָּה נִיסוּ לֵאלֹף אוֹתִי בִּינָה. אֶחָד אָמַר לִי: "אִם הַרְבִּי יִגִּיד לָךְ לִקְפוֹץ מִהֵנָּה, תִּקְפוֹץ? תִּהְיֶה הַגִּיּוּנִי תְּכִיד בְּמִצִּיאוֹת! וְכִי מַה חֲשַׁבְתָּ? שֶׁתִּתְעַשֵּׂר בֵּין לֵילָה? בֵּן אָדָם צִרִיךְ לְהַכִּיד אֶת מִקְוָמוֹ". כִּךְ אָמַרְוּ לִי אֲנִישִׁים חַכְמִים לְכַאוֹרָה, דּוֹרְשֵׁי טוֹבָתִי, אֲבָל אֲנִי הִרִי רֵאִיתִי אֶת הַגְּמָרָא עַל שׁוֹלְחָנוֹ שֶׁל הַרְבִּי, וּבְאוֹתָהּ מִידָה אֲנִי מֵאֱמִין שֶׁאֲרָאָה יִשׁוּעָה.

עָבְרוּ כְּמָה יָמִים נוֹסְפִים. הַמִּתְוֹךְ הַתְּקַשֵּׁר אֵלַי וְשֶׁאֵל: אוֹלִי תִרְצָה לְמַכּוֹר אֶת הַגֵּג שֶׁמֶעַל הַדִּירָה? שְׁאֲלָתִי מוֹמַחָה כְּמָה אוֹכֵל לִקְבֹּל עַל הַגֵּג, וְקִיבַלְתִּי תְּשׁוּבָה: בֵּין חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף שְׁקָלִים. הַחֲלִטָּתִי שֶׁלֹא מִשְׁתַּלֵּם לִי לְמַכּוֹר אֶת הַגֵּג בְּסָכּוֹם כִּזֶּה. לְמַחֲרַת הַתְּפַלְלָתִי שַׁחֲרִית וּלְמַדְתִּי כְּרָגִיל, כִּשְׁהַפְּלֶאפּוֹן לֹא לִידִי. כִּשְׁיִצְאָתִי מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ רֵאִיתִי אֶת הַמִּתְוֹךְ יוֹשֵׁב בְּרִכְבוֹ לִידֵּי בֵּית הַכְּנֶסֶת. "הוֹ, הִנֵּה אוֹתָהּ!" הוּא שִׁמַּח לְקִרְאוֹתִי, "בְּאִתִּי הִנֵּה כְּדִי לַחֲפֹשׁ אוֹתָךְ".

תְּקַשֵּׁב, יֵשׁ שְׁנֵי אֲנִישִׁים שֶׁרְבִים עַל הַגֵּג שֶׁל הַדִּירָה הַחֲדָשָׁה שְׁלָךְ, וְכָל אֶחָד רוֹצֵה לְשַׁלֵּם מִלִּיּוֹן שְׁקָל עַל הַגֵּג. רוֹצֵה לְמַכּוֹר?

עֲנִיתִי לוֹ שְׁעִלִּי לְשֶׁאוֹל אֶת הַרְבִּי. הַרְבִּי אָמַר לִי: "אִם ה' שִׁלָּה לָךְ קוֹנָה, תִּמְכּוֹר. אֲבָל לְמָה לֹא בְּמִלְיוֹן מֵאֲתַיִים?" לַעֲעִרִי לֹא קִלְטָתִי שֶׁהַרְבִּי מַצִּיעַ לִי לְהִתְפַּטֵּר בְּרִגְעַ זֶה מִכָּל הַהִתְעַסְקוֹת עִם הַמְּזוּמָנִים. עֲנִיתִי שֶׁשִּׁמְעָתִי מֵאֲנִישִׁים שְׁמִינִים, שֶׁהֵגַג לֹא שׁוּוֹה יוֹתֵר מִשֵּׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף שְׁקָלִים, וְאֲנִי מִתְבַּיֵּשׁ לְדָרוֹשׁ עַל כִּךְ יוֹתֵר מִמִּלְיוֹן. אֲמַנֵּם טַעִיתִי בְּשִׁלְבַּת הַזֶּה שֶׁלֹא עֲשִׂיתִי כְּדִבְרֵי הַרְבִּי, אֵךְ אֲנִי מֵאֱמִין שֶׁגַם עַל הַתְּקֵלָה הַזֶּה נִתְגַּבֵּר בְּסִייעָתָא דְּשִׁמְיָא אַחֲרֵי כָּל הַנְּפִלְאוֹת שַׁחוּוִיתִי.

בְּשִׁבּוּעַ שְׁעֵבֶר, כ"ו בְּשִׁבְטִי, יִשְׁבַּתִּי עִם הַקוֹנָה שֶׁל הַגֵּג, וְהוּא שִׁילֵם אֶת הַסָּכּוֹם הָרֵאשׁוֹן בְּמִזְמוֹן! לְמַעֲשֶׂה, כָּל הַהִתְעַסְקוֹת עִם הַתְּשׁוּלָה הַמְּזוּמָן עָבַר לְקוֹנָה שֶׁל הַגֵּג, וְאֲנִי אִפִּילוֹ הִקְדַּמְתִּי אֶת הַתְּשׁוּלָה עַל הַדִּירָה שֶׁקִּנִּיתִי. מַה שֶׁנִּשְׁאָר עָלַי זֶה לְהַעֲבִיד מֵאֲתַיִים אֶלֶף שְׁקָלִים נוֹסְפִים עַד חֹדֶשׁ שֶׁבֶט בְּשָׁנָה הַבָּאָה, וְאֲנִי סֻמּוֹךְ וּבִטּוּחַ שֶׁגַם אִזְ הַקֶּב"ה יִהְיֶה בְּעִזְרָתִי.

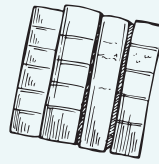
רִגַע לִפְנֵי שֶׁאֲנִי מִפְנֵה אֶת הַמָּקוֹם כָּאֵן בַּעֲלוֹן, אֲנִי מִבְּקֵשׁ מִכֶּם לִשִּׁים לֵב שֶׁקִיבַלְתִּי דִּירַת חֲלוּמוֹת. מַעֲוֹלָם לֹא חֲשַׁבְתִּי שֶׁאֲפָרֵן לַעֲצָמִי דִּירָה כָּל כִּךְ טוֹבָה בְּמִיקוֹם הַכִּי טוֹב, מַה גַּם שֶׁהַמּוֹכֵר מִסְכִּים שֶׁנִּיכְנָס לְדִירָה כְּבֵר לְקִרְאָתָהּ חֵג הַפֶּסַח הַבִּעֲלִי"ט.

כָּל זֶה לֹא מְכּוּחִי, לֹא מְכִישְׁרוֹנִי, לֹא מַעֲוֹשִׁרִי וְלֹא מִיּוֹזְמָתִי. רַק דְּבַר אֶחָד הַשְּׁקֵעָתִי כָּאֵן: אֲמוּנָה! אֲמוּנָה בְּהֶשֶׁם וְאֲמוּנָת חַכְמִים. מְזוּזוֹת כְּבֵר יֵשׁ לִי.

(גַּל הַשְּׁגָחָה פְּרֻטִית וִיקָה"פ תשפ"א)

אוֹתוֹ 'כּוֹס תֵּה' עֲצָמוֹ כִּשְׁאֲתָהּ שׁוֹתָהּ אוֹתוֹ בְּאֲמָצֵעַ הַשְּׁבוּעָה אֵין בּוֹ וְלֹא כְּלוּם, מִלְּבַד הַחוּם הַטְּבָעִי שֶׁל הַמִּים הַחֲמִימִים... וְאִילוֹ כִּשְׁאֲתָהּ לִגּוּם מִמֶּנּוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קוֹדֶשׁ, לְכַבּוֹד מוֹצָאֵי שַׁבַּת, לְלוּוֹת בּוֹ אֶת

לא מצא מנוח לנפשו...

הילד הולך ומביט ימינה ושמאלה, ולכל אורך השיירה הוא רואה יהודים שכשלו במירוץ, נכנעו ונותרו בצד הדרך. חלקם חלושים מאוד, אחרים תשושים למדי, והיו גם כאלה שכבר היו גוססים או נוחם עדן. אלא שאלו מביניהם שעוד יכלו להוציא הגה מפייהם, שכבו בצד הדרך וזעקו בלחש: 'זואסער, וואסער - מים, מים'...

כמובן, איש לא יכול היה להשית אוזנו לזעקתם. כל היהודים היו טרודים במירוץ, נאבקים על חייהם שלהם, ואיך יצליחו להסב את מבטם או להושיט עזרה לאותם יהודים אומללים. מה עוד, שלא היו עימם בקבוקי שתיה או כוסות, כך שבכל מקרה לא ניתן היה לסייע.

אך למרות זאת, הילד הקטן לא יכול היה לראות את אנחת אחיו, וזעקתם פצעה את לבו...

מוחו היצירתי הגה אז רעיון: מדי כמה דקות, עצר הילד את הילוכו, ירד לשלוליות המים שנקו בצדי הדרכים, טבל בהן את חוטי הציצית המשתלשלים ממנו. כשהחוטים ספגו מים בכמות המקסימלית האפשרית, שב הילד והתכופף לפיותיהם של היהודים הנאנקים, וסחט את החוטם אל תוך פיהם, כך שכמה טיפות הצליחו להשתחל אל הפה, ולהחיות נפשות...

**הקלגסים הלגיונרים
האכזרים הוסיפו לרדוף
את השיירה, כל הקבוצה
התקדמה בקצב אחיד,
ורק ילד אחד, אמיץ וענק
לב, עיניו ולבו נתונים
למשהו אחר: לעוד
'תחנה' בה יוכל לעצור
ולחספיג את הציצית
במים בשולי הדרך, לעוד
יהודי נאנק שאולי יוכל
להעניק לו כמה טיפות
של חיים...**

הקלגסים הלגיונרים האכזרים הוסיפו לרדוף את השיירה, כל הקבוצה התקדמה בקצב אחיד, ורק ילד אחד, אמיץ וענק לב, עיניו ולבו נתונים למשהו אחר: לעוד 'תחנה' בה יוכל לעצור ולהספיג את הציצית במים בשולי הדרך, לעוד יהודי נאנק שאולי יוכל להעניק לו כמה טיפות של חיים...

סיפור מופלא זה, המסופר בספר תולדותיו 'אביהם של ישראל, מעמיד לגד עינינו דוגמא חיה, כיצד נראית מסירות לזולת, עד היכן היא מגעת. הנה כי כן, ילד קטן, בן 11 בלבד, ובכל זאת, בעיצומה של צעדת מוות אכזרית, כשמימינו ומשמאלו נופלים יהודים שדודים אל מותם האכזרי - כל מעייניו נתונים להעניק להם עוד כמה רגעי חיים, להפח בהם תקווה שאולי יגיעו אל היעד.

כי כשהלב רוצה להתמסר לזולת, כל מאמץ הוא בר ביצוע, כל הקרבה היא ברת יכולת. ביהודי, בכל יהודי, טמון אותו כח ייחודי ונפלא, של רצון כנה ואמיתי לסייע לזולת, להתמסר למענו, לפעול כדי להטיב אותו. עלינו רק לחדד את אותו כח ואת אותו רצון, ולדעת ולהאמין שכשאנחנו מסייעים לזולתנו - אנחנו זוכים בזכויות כבירות של כל מה שהזולת יצליח לפעול ולעשות מכה מה שסייענו לו, כך שזו עיסקה משתלמת וכדאית במיוחד!

(מגיד מישרים הג"ר אשר קובלסקי - גליון פניני פרשת השבוע - מס' 211)

פשוטה, אמונת צדיקים איתנה, ואמונה שלמה בדברי חכמים. - כמה צריכים אנו לשמר היטב את דין סעודת 'מלוה מלכא', כמו שנפסק לנו בשולחן ערוך (ס' ש"א): "לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת, כדי ללוות את השבת, אפילו אינו צריך אלא לכזית". - כמ"ש בספה"ק שבסעודה זו נשמרת השבת היטב בליבנו ונפשנו, להמשיך שפע ברכת וקדושת השבת אל כל ימות השבוע.

ובכן נזכה לדומם ולכבד את השבת בקדושתה העליונה כראוי לה, לתת את הדעת להשכיל כיצד מגביהים אנו את עצמנו להתרומם אל השבת, ולא בהיפך ח"ו להשפיל ולהוריד את השבת למדרגות נמוכות המסתיימות רק באכילה ושינה טובה... - קיבלנו בידינו 'מתנה טובה' נפלאה ויקרת ירך, מאוצר בית גזים שלמעלה, הבה נא נשמר אותה ונניק אותה בלבבנו ובלבב אנשי ביתנו, בשמירת קדושתה הראויה לה! - והנחילנו ה' אלקינו באהבה וברצון שבת קדשך, וינוחו בה כל ישראל מקדשי שמך!

(טיב הקהילה פר' ויקה"פ תשפ"א)

מוחו היצירתי הגה אז רעיון: מדי כמה דקות, עצר הילד את הילוכו, ירד לשלוליות המים שנקו בצדי הדרכים, טבל בהן את חוטי הציצית המשתלשלים ממנו. כשהחוטם ספגו מים בכמות המקסימלית האפשרית, שב הילד והתכופף לפיותיהם של היהודים הנאנקים, וסחט את החוטם אל תוך פיהם, כך שכמה טיפות הצליחו להשתחל אל הפה, ולהחיות נפשות...

היה זה בעיצומה של השואה הנוראה, כשכוחות הנאצים כבשו באכזריות נתח אחר נתח ממדינות אירופה, ובכל מקום אליו הגיעו זממו להכרית שם ושארית מישראל.

כוחות הלגיונרים הרומנים שיתפו עימם פעולה, ובאחד הימים הגיע גם תורה של העיירה הקטנה 'סערט' שברומניה להירמס תחת מגפיהם, כשפרצו לעיירה בשאגות אימה, והכריזו על גירוש מידי של כל יהודי העיירה אל הבלתי נודע...

לא ניתנה ליהודים אפילו שעה קלה לארוז ולהתארגן, בקושי הספיקו - מי שהספיקו - לצרור לעצמם צרוד קטן, ומיד יצאו כל יהודי העיירה יחד עם כל היהודים שהתגוררו במחוז בוקובינא שברומניה, 22,000 איש במספר, בשיירה ארוכה שצעדה ברגל מאות קילומטרים. הדרך לא היתה קלה ונמשכה שעות ארוכות, יום ועוד יום... לא מעט יהודים איבדו את כוחותיהם במסע המפרך הזה, חלקם פשוט קרסו ארצה ונותרו כגופות עזובות בשולי הדרך, ה' יקום דמם. הדרך הלכה ונמשכה, הקלגסים כלל לא העלו בדעתם לספק רכבת לקבוצת היהודים הזו, המידלדלת והולכת בלי שהוצרכו 'לבזבז' עליהם ולו יריה אחת.

עם הצועדים בצעדה האינסופית הזו, נמנה ילד קטן ורך בשנים, כבן 11 בלבד, שלימים היה למורי ורבי, כ"ק האדמו"ר מנדבורנה ז"ע. הילד צעד בשתיקה יחד עם בני משפחתו, מנסה להדביק את קצב הילוכם של המבוגרים, ולשרוד את הדרך הארוכה עד ההגעה ליעד הלא ידוע בינתיים. אלא, שתוך כדי ההליכה והלחץ להספיק לצעוד בקצב של כולם, הבחין הילד הצעיר בעוד משהו שתפס את תשומת לבו, והוא

פנינים על הפרשה:

המחזיק לומדי התורה, יידע וילמד תורה בעזה"ב

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אוּרִי בן חור למטה יהודה וגו' (שמות לה ל-לא). 'בצלאל' רומז על המחזיק בידי לומדי תורה, דדרשו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים נג.) דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחפה למחזיקים בידי לומדי תורה אצל בעלי תורה, שנאמר (קהלת ז יב) 'כי בצל החכמה בצל הכסף'. ופרשו המפרשים זכרונם לברכה, (דאיתו) [דבאותו] עולם גם המחזיקים ללמוד תורה, שלא יתבישו בין החכמים שיהיו הם קוראים ושונים ואלו דוממים, לפיכך גם הם יודעים תורה:

וזהו שאמר קרא ה' בשם בצלאל, קרי בה 'בצל אל', זה המחזיק ביד לומדי תורה שנאמר עליו 'כי בצל החכמה בצל הכסף', והקריאה הזאת היא שגדלו הקדוש ברוך הוא באותו עולם ויעשה לו צל וחפה אצל לומדי תורה. בן אוּרִי, שיהיה נהנה מאוד השכינה. בן חור, שיהיה בן חורין ממלאך המות ומדינה של גיהנם. למטה יהודה, שבאותו עולם נותן הודאות ותשבחות להקדוש ברוך הוא:

זאת ועוד, וימלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת, אף על גב דלא למד בעולם הזה, באותו עולם ימלא אותו הקדוש ברוך הוא בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכת התורה כדי שלא יתביש בין החכמים, ועליו נאמר (ישעיה מ י) 'הנה שְׁכָרוֹ אֶתוֹ וּפְעָלָתוֹ לְפָנָי':

(פיתוחי חותם, פרשת ויקהל)

אין חכמת האדם מועילה כלום, והכל מאת ה'

ששת ימים תעשה מלאכה וגו' (שמות לה ב). יש לדקדק למה אמר תעשה ולא אמר 'תעשה'. ואפשר לרמז, דהנה ידוע מה שאמר התנא עליו השלום (קדושין פב.) דאין עניות ועשירות מן האמנות, אלא הכל לפי זכותו, והכל תלוי בידו יתברך, ואין הדבר ביד האדם לפי טרחו ויגיעתו ולפי בקיאותו וחכמתו. ומקרא מלא הוא (שמואל א' ב ז) 'ה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרומם'. ועוד כתוב בתורה (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הִנְתֵּן לָךְ כֶּתֶךְ לַעֲשׂוֹת חֵיל, וְתִרְגַּם אוֹנְקְלוֹס עָלָיו הַשְּׁלוֹם אַרִי הוּא דִּיהִיב לָךְ עֵיטָא לְמִקְנֵי נֶכְסִין, שְׁלֵא יֵאמֵר אִדָּם חֲכָמָתוֹ וּבִקְיָאוֹתוֹ גִּרְמָה לוֹ לְאַסְף מָמוֹן, רַק הִכָּל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְדָבָר זֶה מִי שֵׁשׁ לוֹ דַּעַת יוֹדָה בּוֹ, וְהָרִי עֵינָיו הַרְוֹאוֹת מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, כְּמָה חֲכָמִים בְּמִשָּׁא וּמִתָּן וּבִקְיָאִים וְלֹא עֲלָה בִידָם כְּלוֹם, וְכְמָה טַפְשִׁים וְהוֹן רַב לָהֶם. וְכְמָה אֲמָנִים בְּמִלָּאכָה וְאִין כָּל, וְכְמָה בְּטָלִים וְהוֹן רַב לָהֶם. וּמִזֵּה יָדַע הָאָדָם דִּהְפֵּל בִּידוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵשִׁים בְּטַחוּנוֹ בּוֹ, וְלֹא יִהְיֶה נִבְהַל לַהוֹן שִׁיבִיאָנוּ לִידֵי חֶסְדּוֹן, כִּי אִין חֲכָמָתוֹ וּבִקְיָאוֹתוֹ בַּעֲגִין זֶה מוֹעִילָה כְּלוֹם:

עצות וסגולות:

תאוות עולם הזה (ב')

היצר מטעה שחיים אי אפשר להיות קדוש

הבא לקרב אל הקדשה, יצר הרע נועל בפניו הדלת וסותם עליו הדרכים באמר לו, זה דבר דלא שייך שאדם ילוד אשה קצר ימים ויטבע רגו יוכל להתקדש, והדורות הראשונים שאני, באותו זמן היתה שכינה מצויה ביניהם ועל ידה היו יכולים להתקדש, אבל בזמן הזה לא שייך שתמצא אותה קדשה, ומביא לו עצות מרחוק, ומרפה את ידיו. והנה דברי השטן בטלים ומבטלים, דה' הטוב 'לא ימנע טוב להולכים בתמים', והבא לטהר מסייעין אותו.

(פיתוחי חותם פרשת קדושים, ד"ה דבר אל)

באכילה ושתייה שלא כהוגן נעשה מדור ליעזר

תחלה צריך להתענות, לפי שכל גרמי יצר הרע ופתיוני באדם הוא מחמת רבוי אכילה ושתייה, כי על ידי אכילה ושתייה שלא כהוגן מתחמם גופו של אדם ונעשה מדור ליעצר הרע, וכמעט שכל העברות הם באים על ידי רבוי אכילה ושתייה (ברכות כט: לב.), שאם הגוף היה חלש אין בו כח לעשות עברה אבל בהיותו חזק ויטבע תמיד מצא מין את מינו ונעור.

(גנזי המלך, תיקון התשובה ח)

אם לא יעזוב הבלי העולם – לא ישיג חלקו בתורה

האדם הרודף אחר הבלי העולם הזה וחושב העולם הזה עקר, ואינו חושש בקיום התורה והמצוות, פשוט הוא דמן השמים מעלימין ממנו המצוות וטעמיהן, דכיון דאינו רוצה בקיומם, דבדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו (מכות י:). אבל האדם המואס בהבלי העולם, ורודף אחר התורה והמצוות, ובכל יום מחשב ביום הדין, מן השמים מורים לו דרך טובה וישרה ודרך התורה והמצוות, דהבא לטהר מסייעין אותו (יומא לח:).

(אלף בינה אות גימ"ל ג)

אין שום שמחה ותענוג בהנאות העולם

לא אהבתי בעולם הזה כי אם המצוות, ואין לי שמחה ושעשוע כי אם בקיומם, ואין לי שום נחת רוח ושעשוע בהנאות העולם ותענוגיו, כי לא נבראתי כי אם לעשות רצונך.

(אלף בינה אות וא"ו ז)

צריך שמירה תמידית מתאוות עזה"ז

אם לא היה האדם נזהר ושומר עצמו בכל עת, אם לא נלכד בתאוה זו ילכד באחרת וכו', לכן צריך לשמר עצמו שמירה כראוי בכל עת היום והלילה. ובטול מחשבות התאוות הוא כשיש האדם תמיד ה' בין עיניו, כמו שנאמר (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'. (מעגלי צדק אות אל"ף, ד"ה אשרי נוצרי עדותיו)

הגוף והתאוות הם מין במינו, ולכן עוהלים להטוא

זה העולם הוא עלול לנזקין לבוא האדם על ידו לידי חטא ולידי עברה, לפי שכל העולם הזה כל תאוות יצר הרע יש בו, והגוף גם כן מחמד קרץ ומצא מין את מינו ונעור. האדם גורם, והמקום גורם, והיצר גומר ומשלים.

(פיתוחי חותם פרשת לך לך, ד"ה כל אלה חברו)

הבוטח בה' אינו מבטל תורה ותפילה ואינו מקנא

וכיון שישים בטחונו בה' יתברך, כמה תועלות נמשכות מזה: אחד, שלא יבוא לידי טרח הרבה, כי אם יחשב שטרחתו הרבה גורמת לו הרוח נמשך מזה שיבוא לידי בטול תורה ותפלה, כמו שעיינו הרואות בעונותינו הרבים בשאר בני אדם. ועוד, לא יבוא לידי קנאה להתקנאת בבני אדם שפמזותו שהם עשירים והוא לא כן, אלא יאמר הכל בידו יתברך. ולזה קראו התנא לבעל הבטחון 'עשיר', באמרו (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, ולא שיך שישמח בחלקו כי אם בעל הבטחון, שבוטח בה' ואומר זהו מה שגזר אדון הכל לתת לי, ושמח בחלקו אם מעט ואם רב:

ביאור הפסוק 'ברכת ה' היא תעשיר' וגו'

זה היה אצלי פונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, דהינו, מה שנותן לו ה' שמח בו ואומר ברכת ה' מה שנותן לי אדון הכל. 'ולא יוסף עצב עמה', הכונה, כיון שבוטח בה' ויודע שהכל תלוי בהשגחתו יתברך, נמשך לו מזה שלא יבוא לידי טרחא יתרה המביאת לידי בטול תורה ותפלה. ועוד, לא יבוא לידי דאגה וקנאה לומר מפני מה פלוגי נתעשר ואני לא כן, רק שיאמר כך רצה אדון הכל. וזהו 'ולא יוסף עצב עמה', נדרש לשני פנים, לשון טרחה ולשון דאגה:

מי שאינו בוטח מבטל תורה ותפילה ועונג וקדושת שבת

אבל בעונותינו הרבים, בטרחתו ויגיעתו ובקיאיותו אין לו שום מנוחה כלל, ומבטל תורה ותפלה ומלא קנאה, וגם כשהוא על משכבו רעיונה על משכבו סליקו כדת מה לעשות בסחורה פלוגית, כדת מה לעשות בהלוואה פלוגית, ובהא סליק ובהא נחית כל היום וכל הלילה. ולזה נאמר 'תפלתו תועבה', שהרי תפלה נקראת עבודה שבלב, וזה, לבו כל עמו, הלך בדרך מרחוק. ונמשך מזה, גם בשבת קדש שהוא יום מנוחה לגוף ולנפש, מחשב כי אם מה יעשה בחל כשיצא מהשבת, והרי בטל ענג שבת והארתו, כי עקר השבת הוא שיקבע בדעתו שהוא יום קדוש, והנחילו הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל להתענג בו ולעסוק בתורתו (תדבא"ר פ"א), והכל תלוי בלב ובמחשבה טהורה, ואם הלב פונה לדברי חל, היכן קדשה שורה עליו. ומי גרם כל זאת, הוא בחשבו שרוח הממון תלוי ביד האדם, וחקמתו ובקיאיותו וטרחתו היא הגורמת, לפיכך בכל יום מחשבות חדשות מקרוב באו מה לעשות [ב]עסק זה וכיוצא. אבל אם תלה בטחונו באדון הכל המשגיח על כל פרט ופרט, ידע כי מה שגזר ה' הוא שיהיה ואין מחשבותיו מועילות לו כלום, ואינו מחשב כי אם בדרכי ה' ובתורתו:

הבוטח בה' זוכה להארה מקדושת שבת

זהו שאמר הפסוק ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לך קדש, התורה אומרת, אם רצית לקים שבת כראוי ותחול עליך קדשת שבת, דע לך שהמלאכה שאיתה עוסק בימי החל והרוח שאיתה מדוית, אין אתה הוא העושה, רק מאליה נעשית על ידו יתברך, כי הוא הגורם והנותן לך כח לעשות חיל, ולפיכך אמר תעשה ולא 'תעשה'. וכשתחשב כך ותעשה בטחונך בה', אז יום השביעי יהיה לך קדש, שמבטחני כך שלא תחשב בשבת על מה שתעשה בחל, שהרי אפלו בחל אין אתה מחשב, רק משים בטחונך בה', מכל שכן בשבת. אבל אם אתה בוטח בהירות ממון על יגיעתך

ועל חקמתך, מעולם המחשבות לא יסורו ממך אפלו בשבת, ואין אתה זוכה לקדשת שבת. ולפיכך אמר תעשה ולא 'תעשה': (פיתוחי חותם פרשת ויקהל)

החפץ לעסוק בתורה לשמה - ה' מסייעו

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. וימלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה. ולחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף ובנחשת. ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל מלאכת מחשבת ולהורות נתן בלבו הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן וגו' (שמות לה ל-לה). אפשר לרמז, דמי שחשקה נפשו לעסוק בתורה לשמה, הקדוש ברוך הוא פותח לבו ומאיר עיניו בתורתו וזוכה בכל חלקי התורה, בפשט דרש רמז סוד, וזוכה לחדש חדשים אמתיים, וסלקא לה שמעתי אלפא דהלכתא, ובכל אשר הוא עושה בתורה ה' מצליח, דהבא לטהר מסייעין אותו, ויצר הטוב הוי בעזרו להורות לו דרך הטוב ולרחקו מדרך הרע:

כיון שנעשה בן התורה הקב"ה ממלא רצונו

זהו כונת הפסוקים: ראו קרא ה' בשם בצלאל, קרי בה' בצל אל, הוא היושב בצלו יתברך והונה בתורה יומם ולילה. וזהו בן אורי, בן לתורה הנקראת 'אור'. בן חור, בן לתורה הנקראת 'חרות על הלחת' (שמות לב טז), ואל תקרי 'חרות' אלא 'חרות'. ומה שכלל, להורות שלמודד הוא לשם שמים, דלא קרינן חרות ממלאך המות כי אם על הלומדה לשמה. למטה יהודה, דבעינן גם כן יהיה מודה על האמת, וגם כן מודה על עונו ועונו. וכיון דזה האדם חשקה נפשו בתורה וישב בצלו יתברך לעבד עבודתו, הרי הקדוש ברוך הוא מסייעו ומשלים לו חפצו ורצונו:

זוכה לארבע חלקי התורה ולחדש הידושים אמתיים

זהו שאמר וימלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה, דהינו בכל מלאכת התורה, דהינו שיודע בכל חלקי התורה, בפשט רמז דרש סוד. ולא זו ה' מחבבו עד שחנכו דעת אלהים לחדש חדשים אמתיים, וזהו שאמר ולחשב מחשבת, כדי לחדש חדשים ולעשות בזהב ובכסף ובנחשת, הם רמז דרש ופשט. זאת ועוד, ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ, זה רמז על הסוד, והנה אבן רומזת על המלכות שנקראת 'אבן ישראל', והוא שם ב"ן. ועץ רומז על הקדוש ברוך הוא שנקרא 'עץ חיים', ושם הוי"ה נמי בהפאה הוי גימטריא 'עץ', כזה: ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ו' פעמים ה', ה' פעמים ו', גימטריא 'עץ'. נמצא זכה האדם הזה בכל חלקי התורה ומחדש חדשים אמתיים:

זוכה להורות הוראות ומקבל סיוע מיצר הטוב בעבודת ה'

זאת ועוד, סלקא לה שמעתי אלפא דהלכתא ומורה הוראות בישאל כראוי, וזהו שאמר ולהורות נתן בלבו, דהינו, להורות הוראות נתן בלבו אמרתה של הלכה. וזה האדם יש לו עזר בלבו, הוא יצר הטוב המסייע, וזהו שאמר הוא ואהליאב בן אחיסמך, לפי שיצר הטוב נחשב לצדיק לאב ולבן ולאה ולרע, וזהו אהליאב דהינו אב, בן כמשמעו, אחי כמשמעו, סמך שהוא סומך לו כרע הסומך לרעהו. ומה שאמר למטה דן, שיצר הטוב שופט את הצדיק, כשירצה הצדיק לנטות מדרכי ה', מיד יצר הטוב שופטו ומפחידו

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלקי רבי יעקב אבוחצירא ז"ל ע

ומחזירו למוטב ומעמידו על האמת:

זוכה ליצר טוב במדרגה גבוהה

מלא אתם חכמת לב [לעשות כל מלאכת חרש וחשב ורקם בתכלת ובארגמן בתולעת השני ובשש וארג עשי כל מלאכה וחשבי מחשבת]. בא לרמז, דכשהקדוש ברוך הוא רואה את האדם שהוא חפץ ביראתו ה' ובתורתו, הוא שולח לו יצר הטוב מלא חכמה ויראה, דלא כל יצר הטוב ויצר הרע שווים. וכל מה שעושה האדם לטובה יצר הטוב משתף עמו, ושניהם עושים. וזהו שאמר מלא אתם חכמת לב, דהינו, הקדוש ברוך הוא מלא להצדיק הזה עם יצר הטוב חכמת לב. לעשות כל מלאכת חרש וחשב, דהינו, עושה מעשה בתורה על ידי מחשבה שחושב, וכיון שכל המעשה תלוי בידי האדם ולא בידי יצר הטוב, לפיכך פתח בלשון רבים וסים בלשון יחיד:

זוכה לארבע חלקי התורה ומקשר ארבע עולמות

והנה האדם הצדיק הזה גברה ידו עד שעושה יחודים בארבעה עולמות, אצילות בריאה יצירה עשיה, וכבר כתבנו בפרשת תרומה (שמות כו א) ד'שש' משזר' רומז לעולם האצילות, ו'תכלת' רומז לעולם הבריאה, ו'ארגמן' רומז לעולם היצירה, ו'תולעת' רומז לעולם העשיה. וזה שאמר ורקם בתכלת [ובארגמן בתולעת השני ובשש וארג], דהינו, זה הצדיק מקשר ומיחד ארבעה עולמות, וזהו לשון רקם וארג. ומסים, עשי כל מלאכה וחשבי מחשבת, כלומר, ראה הזוכים לזאת המעלה עושי כל מלאכה, הם מלאכות התורה. ובא להורות שהם בקיאים בפשט רמז דרש סוד יחד, ופשט רמז דרש סוד הם כנגד ארבעה עולמות. וחשבי מחשבת, דהינו מחשבותם הטהורות, שתמיד מחשבותם כי אם בתורה וביראה, לפיכך זכו לזאת המעלה:

(פיתוחי חותם, פרשת ויקהל)

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

אם מותר לצורבא מרבנן להתפרנס מאחרים, וקבלת מעוֹת מהכוללים

בגמ': אמר ליה רב לרב כהנא: הפוך בנבילתא ולא תיפוך במילי, פשוט נבילתא בשוקא, ושקיל אנרא, ולא תימא כהנא אנא, וגברא רבא אנא. (פסחים ק"ג, א).

בגמרא, אמר רב לרב כהנא, פשוט נבילה בשוק וטול שכר על מלאכתך, ולא תאמר כהן אני ואדם גדול אני ושנא הדבר שאעשה כן בשוק. וכן פסק בשו"ע (י"ד סי' רנ"ה ס"א), שלעולם ירחיק אדם עצמו מהצדקה ויגלגל עצמו בצער שלא יצטרך לבריות. וכן ציוו חכמים עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, ואפילו היה חכם מכובד והעני, יעסוק באומנות ואפילו באומנות מנוולת, ואל יצטרך לבריות.

אכן כתב בתשב"ץ (שו"ת, ח"א סי' קמז) שדברי הגמרא בסוגייתנו, וכן מה שאמרו בבבא בתרא (ק"י, א) שלעולם יעבוד אדם עבודה שהיא זרה לו ואל יצטרך לבריות, כל זה מדרכי החסידות ולפי הדורות, אבל אם החכם יזדלזל בפני עמי הארץ מפני מלאכתו כי יחשבו שכמוהו כמוהם, ולא יהיו דבריו נשמעים, מדרכי החסידות הוא שיקבע כל עיתים שאפשר לו לתורה ויתפרנס מהם דרך כבודו וכבוד תורה, ואין בדבר שום חשש בעולם. והוסיף עוד שדורות הראשונים היה ליבם פתוח כפתחו של אולם, כמו שאמרו בעירובין (נג, א), ואם היו מתבטלים מתורתם בשביל מלאכתם היו חוזרים אליה בנקל, לפיכך היו עוסקים במלאכת עראי והיתה מתברכת, וגם היו עוסקים במלאכה קלה כדי שלא יתבטלו מתורתם ללמוד אותה מלאכה, אבל עכשיו ששכיח שר שכחה ואנו כמלא נקב מחט סדקית (עירובין שם), ואמרו בתמורה (יד, ב) שמטעם זה נכתבו הלכות משום עת לעשות לה, ואם יתעסק אדם במלאכה אינו רואה סימן ברכה במשנתו, הלכך מצאו היתר חכמי הזמן להגות יומם ולילה בתורה ולספק מורי הוראות בישראל, ולהיות ניזונים מהציבור וזו חסידות גמורה.

ותשובתו סובבת על הרמב"ם (פי' המשניות אבות פ"ד מ"ה, תלמוד תורה פ"ג ה"י) שהחמיר מאוד במי שלומד תורה בלא לעסוק במלאכה לצורך פרנסתו ומתפרנס מן הצדקה, וכתב עליו הרי זה חילל את

השם, וביזה את התורה וכיבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם הבא, לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה, אמרו חכמים (אבות שם) כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם, ועוד ציוו ואמרו (אבות שם) אל תעשה עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן, ועוד ציוו ואמרו (שם פ"א מ"י) אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון, וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות. וכתב התשב"ץ שהרמב"ם הפריז על מידותיו והטעה כל הגאונים והרבנים ז"ל אשר היו לפניו. ואם הוא ז"ל עזרו המזל להיות קרוב למלכות ונכבד בדורו מפני רפואתו וחכמתו, ולא נצרך ליטול פרס מהקהילות, מה יעשו הרבנים והחכמים אשר לא באו לידי מידה זו, הימותו ברעב או יתבזו מכבודם או יפרקו עול התורה מעל צוארם, אין זאת כוונת התורה והמצוות והתלמוד, עיי"ש.

גם הכסף משנה (שם) כתב שהרמב"ם הרחיב פיו ולשונו בפירוש המשנה באבות, ודחה כל ראיות הרמב"ם. והביא הרבה ראיות מחז"ל בחשיבות החזקת תורה ושהמחזיק תורה הרי הוא כאילו מקריב ביכורים, ואם הדבר הוא חטא אצל התלמיד חכם המקבל, הרי הנותן עושה רעה ונותן מכשול ואיך אפשר לשבח, אלא על כרחינו שהוא שבח גם למקבל כדי שיוכל לשבת וללמוד במנוחת הנפש. אלא שאם עיקר כוונתו בלימודו הוא בשביל פרנסה, או בשביל כבוד, עליו נאמר (אבות פ"א

מ"ג, פ"ד מ"ה) דאשתמש בתנא חלף, והוא דבר מגונה שעושה התורה קרדום לחפור בו, אבל אם עיקר כוונתו ללמוד תורה, אלא כדי שיוכל ללמוד תורה בהרחבת הדעת צריך לקבל מתנה לצרכיו ולצרכי אנשי ביתו הרי זה משובח. וסיים וכתב שגם כי נודה שההלכה היא כדברי הרמב"ם, אפשר שהסכימו כן כל חכמי הדורות משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, שאילו לא היתה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת ח"ו, ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר.

וכך פסק הרמ"א (י"ד סי' רמ"א), וכן מובא בשו"ע הרב הלכות תלמוד תורה (פ"ד סט"ו), וכן הביא בביאור הלכה (סי' רלא ד"ה בכל) בשם דבר שמואל (שו"ת, סי' קלח) ששאלוהו עצה מה להעדיף לעסוק בפרנסה ובשאר היום ללמוד, או לעסוק בתורה ולהתפרנס בתמיכה מהציבור, ולבסוף כתב ואיך יעלה על הדעת שיותר טוב לאדם לאחוז בסכלות וחסרון החכמה כל ימיו, אשר הוא גרמא לכמה נזקין ומכשולות תלמוד המביא לידי מעשה, ולמנוע טוב מבעליו מפני שרוצה להדר במעלת שלא ליהנות מהבריות.

אין להימנע מלקבל מעוֹת מהכוללים אפילו ממידת חסידות

וכתב באגרות משה (שו"ת, י"ד ח"ב סי' קטז) שאין להימנע מלקבל מעות מהכוללים אפילו ממידת חסידות, וכתב שאלו המתחסדים מצד שיטת הרמב"ם

כיון שיצא מפי רבינו הב"י [שהביא דברי התרומת הדשן] יש להזהר אם אפשר לו לעשות כן.

באליה רבה (שם סק"ב, יב) הביא דברי מהר"ל להקל לאכול הכזית מעט מעט, וסיים שכן נוהגים. גם הגאון רבי ישמעאל הכהן בעל זרע אמת, בספרו **שבח פסח** (דיני מצה אות ז), תמה מאוד על דברי המגן אברהם, והעלה להלכה שאף לאכול הכזית ולבלוע מעט מעט כדרך שבני אדם אוכלים תמיד, ושאיין לאנוס את עצמו להיות גרגרן בליל פסח, ולבלוע כל הכזית בבת אחת, אלא שצריך לדקדק שלא ישהה בכדי אכילת פרס. וכתב שכן דעת מרן והרמ"א בשולחן ערוך, שהשמיטו פסקו של התרומת הדשן להחמיר לאוכלו בבית אחת.

אמנם המשנה ברורה (שם סק"ט), כתב להלכה כדברי המג"א, וכן פסק בבן איש חי (שנה ראשונה פרשת צו סל"ד).

זקן שאינו יכול ללעוס מצה אם יכול לדסקה

בגמ': אמר רבא בלע מצה יצא, בלע מרור לא יצא (פסחים קטו, ב).

בגמרא אמר רבא, בלע מצה ולא לעסה יצא ידי חובתו, בלע מרור בלי ללעסו לא יצא, כיון שצריך להרגיש טעם המרירות בפיו זכר לשעבוד (רשב"ם ד"ה בלע מרור). באגרות משה (שו"ת, או"ח ח"ד סי' מ) דן בזקן שאין לו שיניים וקשה לו ללעוס, כיצד היה נוהג בזמן המקדש באכילת קרבן פסח, ואיך נוהג בזמנינו לענין אכילת מצה. וכתב שהיה מקום ללמוד מהנאמר כאן בלע מצה יצא, ואף שאינו נהנה באכילתו אין אומרים שאין זו דרך אכילה, וא"כ הוא הדין שמועיל לחתוך בסכין דק דק שיעור כזית מבשר הפסח אף שלא ינהג, וחשובה היא אכילה ויוצאים בה ידי חובה. אמנם לפי טעמו של הרשב"ם (ד"ה בלע מצה) שכתב שהטעם שיצא ידי חובת מצה הוא כיון שאכילה היא לו, יש מקום לומר שדווקא למי שבחר לעשות כן מרצונו אז נחשבת הבליעה לאכילה מדין אחשביה, אבל זקן שאוכל כן מחמת חוסר ברירה אינו יוצא

לכתחילה לבלוע הכזית של מצת מצוה בליל הסדר בבת אחת, כיון שסתם אכילה היא בבת אחת, וכיון שכתוב במצה לשון אכילה, 'בערב תאכלו מצות' (שמות יב יח) צריך לכתחילה לאכול בבת אחת [וכתב שדי שיאכל כזית אחד באופן זה, ואין צריך לבלוע את שני הכזיתים יחד]. והוכיח כן המגן אברהם ממה שאמרו בחולין (קג: וברש"י ד"ה מהו) לענין אבר מן החי, שכיון שחידוש הוא שחידשה בו התורה שחייב גם על אכילת הגידים והעצמות שלא מצאנו כן בכל התורה, אין לך בו אלא חידושו ואין חייבים עליו עד שיאכל הכל בבת אחת, כיון שסתם אכילה היא בבת אחת, ומוכח משם שדרך סתם אכילה היא בבת אחת. [כן ביאר במחצית השקל בראיתו]. וראה להלן (קטו, א) בראיה שהביא התרומת הדשן לדבריו. וכתב עוד המגן אברהם שיש להוכיח כדבריו מהברייתא שבסוגיותנו, שכתבה לשון דייעבד, שאם אכל המרור לחצאין יצא, ומשמע שגם כשאוכלו בכדי אכילת פרס לא יצא אלא בדיעבד, אבל לכתחילה צריך לאכול כל הכזית בבת אחת. אמנם הביא דברי המהר"ל (ראה סדר ההגדה, אות לא שינויי נוסחאות אות י, לג) שכתב שיכול לאכול הכזית מעט מעט, רק שלא ישהה בכדי אכילת פרס. ומשמע שאף לכתחילה רשאי לעשות כן.

גם הערוך השולחן (שם ס"ד) תמה על חידושו של התרומת הדשן שלא ראינו אחד מהראשונים שכתב כן, ואין להוכיח מדברי הברייטא כאן שהיא עוסקת כשאוכל חצי זית ומפסיק, וזה ודאי אין נכון לכתחילה, אבל כשאוכל בלי הפסק לא מצאנו שצריך לאכול כולו כאחד, וסיים שמכל מקום

הוא בעצת היצה"ר כדי שיפסיק מללמוד ויעסוק במלאכה ובמסחר וכדומה עד שלבסוף הם שוכחים אף המקצת שכבר למדו ואינו מניחם אף לקבוע זמן קצר לתלמוד תורה, כי אם הראשונים כמלאכים אמרו שאי אפשר לעסוק בתורה ולהחכים בה כשיעשה מלאכה להתפרנס ממעשה ידיו, כל שכן בדורנו דור יתמא דיתמי, וגם אין לנו נשים צדקניות שירצו לסבול עוני ודחקות כבדורותם, שודאי אי אפשר לשום אדם להתגאות ולומר שהוא יכול לעשות מלאכה ולהחכים בתורה. ולכן לא יעלה על המחשבה עצת היצה"ר שיש בקבלת פרס ללומדים בכלולים ופרס רבנים ומלמדים וראשי ישיבה איזה חטא וחסרון מידת חסידות, שהוא רק להסית לפרוש מן התורה. ומי יתן והיו נמצאים אנשים מתנדבים לפרנס הרבה תלמידי חכמים היו מתרבים בני תורה גדולי ישראל ובעלי הוראה כרצון השי"ת שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

אם יש חיוב לבלוע כזית מצה מצוה בבת אחת

בגמ': אכלן לחצאין יצא, ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחבירתה יותר מכדי אכילת פרס. (פסחים קיד, ב).

בברייטא שבסוגיותנו מבואר שאם אכל חצי כזית מרור ואחר כך עוד חצי כזית מרור יצא, ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחברתה יותר מכדי אכילת פרס.

כתב במגן אברהם (סי' תעה סק"ד) בשם התרומת הדשן (שו"ת, סי' קלט) שצריך

ובזה גם רבינו תם שאין הכוונה על עץ אתרוג, אלא היינו עץ שקורין עפפ"ל בוי"ם שטוב לשכב תחתיו בימות השרב ולהתגונן בצילו, כי ענפיו מסתעפים לכל צד, ויש מקום להסתתר תחתיו, שאין נמצא זה בעץ האתרוג, ואם כן הפסוק 'תחת התפוח' בהכרח מוסב על אילן עפפ"ל, ולכן נהגו ליתן בחרוסת תפוח ולא אתרוג.

זכירת השבת במנין הימים, והזכרת שמות הימים ביידיש

בגמ': אמר רב אחא בר יעקב וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום, כתיב הכא (דברים טז, ג) 'למען תזכר את יום וכתוב התם (שמות כ, ז) 'זכור את יום השבת לקדשו' (פסחים קיז, ב).

בגמרא אמר רב אחא בר יעקב, צריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום של שבת ויום טוב, שנאמר בזכירת יציאת מצרים (דברים טז, ג) 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים', ונאמר לענין מצות קידוש בשבת (שמות כ, ח) 'זכור את יום השבת לקדשו', ובגזירה שוה זכירה זכירה נלמד שצריך להזכיר יציאת מצרים בתוך ברכת הקידוש. ומשמע מכאן שמצות קידוש היום בשבת נלמדת מזכור את יום השבת לקדשו.

הרמב"ן (שמות שם) הביא דרשת המכילתא (יתרו ז), רבי יצחק אומר, לא תהא מונה כדרך שהאחרים מונים, אלא תהא מונה לשם שבת. ופירש, שהגויים מונים ימי השבוע לשם הימים עצמם, יקראו לכל יום שם בפני עצמו, או על שמות המשרתים, כנוצרים, או שמות אחרים שיקראו להם, וישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו מן המצוות שנצטוו בו לזכור תמיד בכל יום. וכתב הרמב"ן שזה פשוטו של מקרא, במצות 'זכור את יום השבת', והן הן דברי שמאי הזקן במכילתא דרשב"י שפירש מצות זכור עד שלא תבוא, כלומר שלא נשכחו בשום פנים, ובברייתא (ביצה טז, ב) הזכירו עוד מידת חסידותו שהיה שמאי הזקן מזכירו גם במאכליו ואוכל לכבוד שבת כל ימי חייו, והלל עצמו מודה במדרשו של שמאי, אבל היתה בו מידה אחרת במאכלים מפני

בחרוסת.

וביאר הטעם שלא נהגו ישראל בכך, אלא נהגו ליתן תפוח, על פי מה שכתב המגיד מקאזניץ בחידושי הש"ס שלו (הובא בעבודת ישראל פרשת אחרי עה"פ כמעשה ארץ מצרים), לתרוץ קושיית רבינו תם, שעיקר הגירסא הוא כמו שמובא במדרש חזית (שיהש"ד פ"ב ג א), מה תפוח זה נצו קודם לעליו, ולא כמו שהוא לפנינו בגמרא מה תפוח זה פרי קודם לעליו, ובאמת בכל תפוח הנץ קודם לעלים, וכיון שהתיישבה קושיית רבינו תם שוב אין צריך לפרש שתפוח הוא אתרוג.

אלא שכתב שעדיין מוכח כדברי רבינו תם מהתרגום לפסוק 'כתפוח בעצי היער', שמתרגם 'כאתרוגא', ואם כן התפוח שנמשלו לו ישראל הוא האתרוג. ועוד כתב מקור אחר לקחת אתרוג לחרוסת, ע"פ מה שכתב הרמ"א (סי' תעג ס"ה) שעושים החרוסת מפירות שנמשלו בהם ישראל, והרי מבואר במדרש (ויק"ר ל יב), 'פרי עץ הדר' (ויקרא כג מ) אלו ישראל, א"כ נמשלו ישראל לאתרוג, והרי הוא בכלל שאר פירות שנמשלו בהם ישראל.

ובישוב מנהג העולם שנוהגים ליקח לחרוסת פרי עץ הנקרא עפפ"ל [תפוח], כתב שאינו משום שנמשלו בו ישראל, אלא טעם אחר יש בדבר, על פי מה שכתב הטור (שם) שהטעם שעושים זכר לתפוח הוא משום שהיו יולדות תחת התפוח, וכדברי רש"י הנזכרים, ומקורו בסוטה (יא, ב) שכיון שהגיע זמן לידתם היו הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח.

ידי חובה. ואף על פי כן הסיק שאכילת מצה מרוסקת נחשבת בגדר אכילה גם לזקן, שמאחר שאינו יכול לאכול בצורה אחרת נחשב לו לאכילה.

וכן מבואר כבר בברכי יוסף (סי' תסא סק"א) והובא בשערי תשובה (שם סק"ח), שזקן מופלג או חולה יכול לפרך כזית המוציא וכזית מצה דק דק בלי שום משקה לאוכלם, כיון שברכתו 'המוציא' כמבואר בשו"ע (או"ח סי' קסח ס"י), ושמע שכך היה נוהג גדול הדור מהר"ח אבולעפיא ז"ל לעת זקנתו. וכן פסק בביאור הלכה (שם ס"ד ד"ה יוצא אדם).

ובבנין ציון (שו"ת, סי' כט) כתב שעצה זו של פירור המצה עדיפה על שרייתה במים, כיון שיש פוסקים שסוברים שבמצה שרויה אינו יוצא אלא בדיעבד [כמו שהביא המשנ"ב (שם ס"ק יז)], ואילו במצה מפוררת כל אדם יוצא בה לכתחילה ולאו דווקא זקן, עיי"ש שהוכיח כן.

הכנסת תפוח ואתרוג של מצה לתוך החרוסת

בגמ': מאי מצוה רבי לוי אומר זכר לתפוח. (פסחים קטז, א).

בגמרא מבואר שהחרוסת היא זכר לתפוח, ופירש רש"י (ד"ה זכר לתפוח) הכוונה, שהיו יולדות בניהם במצרים תחת התפוח, שלא יכירו בהן מצרים, שנאמר (שיר השירים ח ה) 'תחת התפוח עוררתיו'. ועל פי זה כתב הטור (או"ח סי' תעג) שיש להכניס תפוח לתוך החרוסת.

וכתב ביד חנוך (שו"ת, סי' ח) שנכון להכניס אתרוג לחרוסת, וטעמו על פי מה שאמרו בשבת (פח, א), 'כתפוח בעצי היער' (שיר השירים ב, ג), למה נמשלו ישראל לתפוח, מה תפוח זה פרי קודם לעליו אף ישראל כן. וכתבו התוספות (שם ד"ה פרי קודם) שהקשה רבינו תם שהרי אנו רואים שאין התפוח פרי קודם לעליו אלא גדל כשאר אילנות, ופירש ר"ת שתפוח שנמשלו בו ישראל היינו אתרוג, ואתרוג פרי קודם לעליו מפני שגדל שלש שנים והעלים של השנה השניה באים אחר הפרי של השנה הקודמת. ולדבריהם תפוח שנמשלו בו ישראל היינו אתרוג, ולכן נכון ליתן אתרוג

שכל מעשיו היו לשם שמים, והיה בוטח בה' שיזמין לו לשבת מנה יפה מכל הימים. וכתב הרמב"ן שמצות קידוש היום נלמדת מלקדשו ולא מזכור את יום השבת, ומזכור את יום השבת נלמדת המצוה לזכור תמיד בכל יום וכאמור.

ובדברי יואל (שור"ת, אור"ח ס' טו) נשאל בדבר מה שאינו נזהר לכתוב במכתביו מנין ימי השבוע, א' בשבת ב' בשבת וכדומה, והרי חיוב יש בדבר כדברי המכילתא הנזכרת. וכתב שבאמת יש לתמוה כן על מנהגו שאנו מדברים בלשון אשכנז, ומזכירים ימי השבוע כל יום בשם מיוחד, ואין אומרים שהוא יום אחד בשבת או שני, וזה בודאי נגד המכילתא שמבואר בפירוש שאין לעשות כן, ומה נעשה כי רבני קשיאי עשו כן. ומסיק שלדעת הבבלי אין ההלכה כמכילתא זו, ולהלכה דורשים חובת קידוש היום מהפסוק 'זכור את יום השבת', ולא כדעת המכילתא הלומדת חובה זו מלקדשו כמו שכתב הרמב"ן.

והביא כמה ראיות לדבר, ואחת מהם מסוגייתנו, שדרשת רב אחא בר יעקב שצריך להזכיר יציאת מצרים בקידוש היא מגזירה שוה זכירה זכירה, ואם היתה חובת קידוש היום נלמדת מלקדשו ולא מזכור את יום השבת לא היה אפשר ללמוד גזירה בגזירה שוה זכירה זכירה. ומוכח שלדעת הבבלי אין חיוב לזכור את השבת בימות החול, ומהפסוק 'זכור את יום השבת' לומדים קידוש של שבת. וכתב שכן דעת הרמב"ם בספר המצוות (עשין קנה) ושאר מוני המצוות, שכולם ביארו במצות זכור

את יום השבת שהוא קידוש היום בכניסתו וביציאתו ולא זכרו כלל ועיקר מדרשות המכילתא להזכירו בימות השבוע. ולכן להלכה אין חובה להזכיר מנין הימים לשבת בהזכרת ימי השבוע, וכמנהג.

חיוב אמירת 'נשמת' בשבת וימי יסדו

בגמ': מאי ברכת השיר... רבי יוחנן אמר נשמת כל חי. (פסחים ק"ח, א.)

בגמרא אמר רבי יוחנן, שברכת השיר שאומרים בליל הסדר היא תפילת 'נשמת כל חי'. וכתבו התוספות (ד"ה רבי יוחנן) שהטעם שנקרא 'נשמת כל חי' בשם ברכת השיר הוא לפי שבשבתות אומרים אותו אחר פסוקי דמורה.

והרמב"ם (סדר תפילות כל השנה) כתב שבשבת נהגו כל העם להוסיף לפני ברכת ישתבח נוסח זה, נשמת כל חי וכו', ומשמע שאינו חיוב גמור אלא מנהג. וכתב בדברי ירמיהו (על הרמב"ם, שם), שמשמע עוד מדבריו שאין ברכה זו מתקנת אנשי כנסת הגדולה אלא ממנהג העם בלבד, ואף לענין ליל הסדר פסק (חמץ ומצה פ"ח ה"י) כדעת רב יהודה בסוגייתנו, שאומר עליו ברכת השיר והיא יהללך ה' כל מעשיך וכו', ולא כרבי יוחנן שברכת השיר היא 'נשמת', וכמו שביאר בהגהות מיימוניות (שם אות כ). אך הקשה שכיון שבלייל הסדר אין אומרים אותו לפי פסק הרמב"ם, אם כן על כרחך אומרים אותו בשבתות וימים טובים, שאם לא כן איך נזכרה ברכה זו בגמרא אם לא

נתקנה לאומרה בשום מקום, ועל כרחך צריך לומר שהמנהג אינו מנהג מאוחר, אלא גם בזמן הגמרא כבר נהגו כן, וקשה למה אמר הרמב"ם שכן נהגו העם והיה לו לומר שהוא מנהג חז"ל. וצידד שאפשר שאנשי כנסת הגדולה או בעלי הגמרא תיקנו 'נשמת' בנוסח קצר יותר מזה שלפנינו, ואמירתו אינה מנהג העם גרידא, ומה שכתב הרמב"ם שנהגו העם לומר 'נשמת', כוונתו לסדר הארוך שלפנינו, שהוסיפו בו העם דברים, אך כתב שעדיין צריך ביאור מנין לו לרמב"ם זה, ואולי קבלה היתה בידו כן מהגאונים.

ובשיטה מקובצת (ברכות לד: ד"ה ההיא בהודאה) כתב שבתפילה שתיקנוה חובה אין להוסיף כריעות והשתחוואות, אבל בתפילה שאדם מוסיף ומתפלל בינו לבין עצמו רשאי להוסיף כריעות והשתחוואות, ועל פי זה כתב שבתפילת 'נשמת כל חי' כשאנו אומרים 'ולך לבדך אנחנו מודים' אם בא לשחות הרשות בידו, לפי שאינו דבר קבוע ואינו חייב לאומרו כמו הלל וברכת מזון, אלא מנהג הגאונים ז"ל, ואינו אלא שבחים שאנו מוסיפים לכבוד השבת. והוא כפשטות דברי הרמב"ם שאמירת 'נשמת' אינה חובה אלא מנהג הגאונים בלבד.

בנידון זמן יסוד תפילת 'נשמת', יש להעיר ממה שהביא במחזור ויטרי (הלכות פסח ס' סו) שיש שאומרים שישד אותו הנבל שמעון פטר חמור [שמעון כיפא, פטרוס, משליחי אותו האיש יש"ו] יחד עם שאר תפילות כשהיה על הסלע. וכתב המחזור ויטרי שחם ושלוש שלא תהיה זאת בישראל, וכל האומר דבר זה, כשיבנה בית המקדש יביא חטאת שמינה. ובסידור עבודת בורא לרבי עקיבא בער (שנת ת"מ מהדו"ב עו; הו"ד בסידור שערי רחמים לתלמיד הגר"א) כתב, י"א ששמעון בן שטח יסד את נשמת וחתם שמו ש'וכן עד, מי ידמה, ע"ד הנה, ואלילו פינו, נשמת, הרי למפרע שמעון. ובהגדת הגאונים והרמב"ם (עמ' תה) כתב בשם פירוש עץ חיים על הגש"פ למוה"ר רבי יחיא צלאח, שמעתי גדולים נחלקים י"א רבי שמעון הגדול בן פזי יסדו, וי"א רבי שמעון בר יוחאי יסדו בהיותו במערה ונתפלל על מזונו והקב"ה הכין לו עץ חרובים ומעיין אחד, וזהו שישד שם 'ברעב זנתנו וכו' ומחללים רעים', שכל גופו נעשה קמטים עד שהעלה חלודה.

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע בעל תפארת שלמה כ"ט אדר תרכ"ז

הספר הקדוש תפארת שלמה, האיש אשר אינו נמנה על חוגי החסידים כאמור, לא ידע האיק כותבים קויטל ומה עושים, שותפו עזר לו בכך, האיש ישב לכתוב את הקויטל מתוך תפילה לה' שיענה בזכות הצדיק, בסיימו לכתוב את הקויטל הכניסו לתוך הספר תפארת שלמה בפרשת ראה בתפילה לה' שירפא את בתו.

אך עברו כמה שבועות ועדיין לא הועיל, הילדה כמעט ולא ראתה מאומה, ויהי היום הגיע פרשת ראה, האב מגיע לביתו בליל שבת ועושה קידוש, ומיד אחר קידוש אומרת לו בתו בצעקה, אבא אני רואה, מיד נזכר האיש כי אכן הניח את הקויטל בפרשת ראה, וכאשר באה פרשת ראה מיד המליץ עליו רבינו זכות בשמי מרומם ופעל לו ישועה לפני בורא עולמים. ואכן הגיע לציון הקדוש להודות ולהלל להשי"ת על נפלאותיו.

זהו אכן כח הצדיקים אשר גדולים במיתתם יותר מבחייהם. וכוונתו של רבינו התפארת שלמה זי"ע, אשר כתב והדגיש עניין זה שלא יתרחק בעולם העליון, אלא ימשיך להעתיק על בני ישראל. ובוודאי על הדברים במורשתו. וכדבריו המפורסמים של רבינו הקדוש (פרשת וארא) וזה לשונו: רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתידו בעדי. הדברים מודפסים ומונצחים גם על גבי קיר האהל שעל ציונו הקדוש. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זי"ע, נולד בשנת תקס"ג לאביו הרה"צ דב צבי הכהן רבינוביץ בן הגאון רבי אריה לייבוש אבד"ק עיר חדש. נחשב לעילוי מנעורו. התקרב לחסידות, והסתופף אצל גדולי החסידות בדורו - היהודי הקדוש מפשיסחא והחזו"ה מלובלין.

בשנת תקצ"ד מונה לכהן כרב בעיר ראדומסק, שהפכה בזכותו למרכז חסידי חשוב. ולעת זקנותו נסע פעמיים להגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז. אלפי חסידים נהרו אליו.

נפטר בשנת כ"ט אדר שנת תרכ"ז השאיר אחריו ברכה ספרו הנודע לתהלה 'תפארת שלמה על התורה והמועדים, זכותו יגן עלינו.

שיר השירים אשר לשלמה

זה היה לפני שנתיים. ב"ה זכינו לנסוע להשתטח אצל ציונו הקדוש של בעל ה'תפארת שלמה' זי"ע"א בצוותא חדא חסידים ואנשי מעשה. רבנים וגם צאצאים להרה"ק זי"ע"א שבאו וטרחו הופיעו שם ביוםא דהילולא, וסמוך ונראה שם בשבת קודש בבית המלון אשר בראדמאסק. והיינו שם בשבת התעלות רוממה וגישה, ושם נשמעו דיבורי תורה נפלאים מאד מפי רבנים וצדיקים, חסידים נלהבים, להבעיר הלבבות באש יוקדת בדיבוריו הנפלאים של רבינו הקדוש בעל "תפארת שלמה" זי"ע"א.

שם נתבקשתי לשאת דברים בסיעתא דשמיא בפני קהל עם ועדה בליל שבת קודש.

יום לפני כן. יום חמישי. ערב ההילולא. בשעות אחה"צ. לפני ההמראה. אני מקבל טלפון מנהריה. מקבל שליחות מעטרת ראשינו מורינו רבי דוד אביחצירא שליט"א. הרב שליט"א הוא יום את הוצאת הספר "תפארת שלמה" המבואר. הוא זירז אותי בהדפסת הספר הקדוש "תפארת שלמה" בביאור ובשלימות, ובשנה זו, לפני שנתיים, אכן זכינו בס"ד להשלמת האידרא בסדרה מפוארה של ששה כרכים. ולכן לפני הנסיעה בבואי אליו שאלתי אם לנסוע לשבת קודש יחד עם הרבנים החשובים, השיב לי שיש לנסוע ולדבר מעניין הספר ולעורר את הלבבות בקדושתו של הכהן הגדול מאחיו בעל "תפארת שלמה".

ובכן, רגעים לפני שאני יוצא מהבית כדי להמריא לראדומסק, אני מקבל טלפון. הרב מוסר לי "שליחות".

הרב מבקש שאספר את הסיפור הבא, כדי שיתקדש שמו של הצדיק וכדי לקדש שם שמים רבים ולהודות ולהלל.

"חזקה שליח עושה שליחותו", ואני אכן מספר את הסיפור בפני קהל עם ועדה:

מעשה היה באדם שלא מחוגי החסידים, אשר קבע לימודו בספר תפארת שלמה מידי שבת בשבתו עם חברותא נאמן, יום אחד בתחילת החורף, החלה ראייתו בתו להיחלש, בתחילה חשב שזה צינון קל שתקף אותה, אך לאט לאט התחילה לראות חלש יותר ויותר, עד שכמעט פסקה מלראות, האיש הלך לרופאים רבים ולא ידעו מה הבעיה, וכמובן שלא יכלו לפתור, האיש לא ידע מה לעשות, יום אחד בשוחחו עם שותפו על הענין, אמר לו שותפו הרי אתה לומד באופן קבוע את תורתו של התפארת שלמה, והוא בודאי יעמוד לך למליץ טוב, תפנה אליו והוא יעזור לך, ביעצו לו לכתוב קויטל - פיתקה, ולהכניסו בתוך

תפארת שלמה המבואר

היבט הפרקים המספיקים שם בחורתי

275 ₪ (מחיר מלא 330 ₪)

מכירת מיוחדת

חיים של תורה

1800-22-55-66

הרה"ק רבי אלימלך שפירא מגראדזיסק זי"ע בעל 'אמרי אלימלך' ו'דברי אלימלך' ר"ח ניסן תרנ"ב

כאשר ראה אותו רבו, ציוה תיכף ומיד להשיבו הביתה בהבטיחו כי יבוא הביתה ברגליו. רבי ישראל הוכרח לעשות כן ויסוריו וצעקותיו היו עד לב השמים.

אולם כאשר באו לפניו ביתו, בכח אמונתו הגדולה ברבו הרגיש בעצמו שיסוריו כלים והולכים עד שעזבוהו לגמרי. הוא החליף כח, ירד בעצמו מהעגלה, והלך ברגליו עד הבית... ומאז היה בריא כאחד האדם עד יומו האחרון.

(בישישים חכמה)

גם אני צועק אבא

כשנפטר הרה"ק רבי אלימלך מגראדזיסק זי"ע עוד לא מלאו שלש שנים לבנו האדמו"ר רבי קלונימוס קלמיש

מפיאסעצנא זצוק"ל בעל החובת התלמידים' (שנולד י"ט אייר תרמ"ט).

והאדמו"ר מפיאסעצנא היה מספר שזוכר את אביו הק' רק מהושענא רבה האחרון, שכידוע בהושענא רבה היה מגיע עולם גדול לגראדזיסק, שהרה"ק מגראדזיסק היה מאריך אז מאד בתפילותיו וההקפות של הושענות. ובשעת ההקפות בגלל הדחוק נשמט הילד קלמישל מיד אביו, ובכה הילד וצעק "טאטע", והחסידים צעקו אז "לאז דאס קינד צו צום טאטען".

כשהגיע לידי אביו הק', אמר לו אביו: דו שרייט טאטע, איך שריי אויך טאטע, ואת זה היה זוכר.

(זכרונם לברכה)

הרה"ק רבי אלימלך שפירא מגראדזיסק נולד לאביו הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל השרף ממוגלניצא זי"ע, ולאמו בת הרה"ק רבי אלעזר מליזנסק [בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע]. ונקרא על שם זקנו הרבי ר' אלימלך זי"ע.

בזיו"ר היה חתן הרה"ק רבי ירחמיאל בן היהודי הק' מפשיסחא. ובזיו"ש חתן הרה"ק רבי חיים שמואל מחענטשין זי"ע. הסתופף בצל אביו ובצל הרה"ק מרדחין. לאחר הסתלקות אביו לשמי מרום באו אליו רוב חסידי מוגלניצא. חיבר ספר אמרי אלימלך עה"ת וספר דברי אלימלך עה"ת ומועדים. נתבקש לשיבה של מעלה בר"ח ניסן שנת תרנ"ב כבן ס"ח שנה. זי"ע.

ויגזור אומר ויקם

שמעתי מכבוד חותני הרב החסיד רבי שמואל צבי טייטלבוים ז"ל, שפעם אחת חלה מאוד חותנו הרב רבי ישראל ז"ל, והרופאים החליטו פה אחד שצריך לנתחו. יסוריו היה גדולים למאוד עד שלא היו יכולין לגעת בו, והוכרחו לשאתו על עגלה עד למסילת הברזל, ולנסוע עמו לווארשא כדי לנתחו שם.

והנה רבי ישראל ז"ל היה מהמסתופפים החשובים והגדולים אצל הרה"ק רבי אלימלך מגראדזיסק זי"ע, והעיר גראדזיסק היתה על אם הדרך לפני ווארשא. והי כאשר נסעו דרך גראדזיסק לא הסכים החולה להמשיך בנסיעתו עד שנאלצו לשאתו במיטתו לבית רבו הרה"ק רבי אלימלך זצ"ל.

מחברים

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

ישרות
למייל האישי

הרה"ק רבי יעקב יוסף טווערסקי זי"ע הארמו"ר מסקווירא ב' ניסן תשכ"ח

עוד ועוד קהילות וישיבות, כימים מקדם ללא כל פשרות וקולות. הנהיג את חסידיו בדרך אבותיו הקדושים, ללא שינוי בכהוא - זה.

כשנפל על ערש דווי לפני הסתלקותו, לא מצאו הרופאים מזור למחלתו. הוא אמר, שעשר שמחות ירפאוהו מחוליו. עין בעין ראו אז, שכל בשורה טובה שבשרו לו, החלימתו במקצת, וכמעט ששב לאיתנו.

הסתלק ביום ב' ניסן, הלוויתו התעכבה עד שקידשו את בית החיים בשיכון סקווירא, שעל הקמתו מסר את נפשו, וגמשה עד אחרי חצות ליל, במעמד אלפים מכל רחבי ארצות הברית.

הרה"ק רבי יעקב יוסף, נולד בעיר סקווירא כילד שביעי לאביו הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע א"בט"ו תמוז תרנ"ט. כבר בהיותו בן חמש שנים, התבטא עליו אביו הקדוש, "הוא יוכל לפעול תמיד כל מה שירצה". שנים רבות אחרי כן, כשגברו מאוד המכשולים, בהקמת השיכון בארצות הברית, עד כי אנשי שלומם באו אליו ויעצוהו לסגת מהרעיון. סיפר הרבי את העובדה הזו, ואמר, "לא נניח להרפות, נמשיך לבנות", בכוח הבטחה זו מאביו הקדוש.

משחר ילדותו, ישוב והגה בתורה הקדושה בהתמדה מופלאה לילות וימים בכל עת מצוא, כאשר חסידי אביו ששוחחו עמו בלימוד, מתפללים על בקיאותו בכל חדרי התורה.

אחרי מלחמת העולם הראשונה, פרצה מלחמת אזרחים ברחבי רוסיה

ואוקראינה, כששני הצדדים מכים והורגים ביהודים הי"ד. השמות בסקווירא הפכה מסוכנת, רבי דוד זצ"ל גלה לעיר קייב עם בני המשפחה, שם הסתלק לבית עולמו בט"ו כסליו תר"פ.

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זצ"ל, בחר בו לחתן עבור נכדתו בת רבי פנחס מאוסטיילא, עקב מצב המלחמה, התקיימה חתונתו רק בשנת תרפ"ה בבעלזא.

לאחר זמן, משפך תוקף אשרת שהייתו בגליציה, אנוס היה לחזור לרומניה שם התגוררו בני משפחתו. הרבי נסע לווארשא, שם הפעיל את עסקני אגודת ישראל למענו, אך לשווא. רק כעבור זמן, ראו הכל כי 'מאת ה' היתה זאת'. כאשר כל בית חותנו עלו על המוקד בימי המלחמה בפולין, והרבי נותר לפליטה ברומניה.

עוד בטרם מלאו לו שלושים שנה, נענה להפצרות החסידים, והחל להנהיג את עדת סקווירא ועוד מבני רומניה, בעיר קאלאראש.

בימי השואה, סבל הרבי רבות, כאשר כמה פעמים כפסע היה בינו לבין המוות, ובכל פעם ברגע האחרון, היתה לו נפשו לשלל.

אחרי המלחמה, העביר הרבי שתי בקשות לאשרת עליה, לארץ הקודש ולארצות הברית, באומרו, כי האשרה הראשונה שיקבל, יהא בכך סימן משמים, כי זו דרכו. כאשר הגיעה אשרת הכניסה לארצות הברית, שם פעמיו לשם.

בארצות הברית, בנה את שיכון סקווירא במאמצים מרובים. בעשרים שנותיו האחרונות, ממקום מושבו בחדרו הסגור, פרשה מצודתו על היהדות החרדית בארצות הברית, כשהוא מסייע להקים

חכם ופיקח עצום

בחודש אב שנת תשי"ט שהה בארץ

הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע א

לרגל נישואי בנו יחידו. הרה"ק ה'בית ישראל מגור זי"ע א הגיע במיוחד לבני ברק, ונפגש עמו באכסנייתו מתוך חביבות והערצה גדולה.

כאשר שאל בהזדמנות ה'בית ישראל את החסיד הישיש רבי משה וייס זצ"ל, הידוע בכינויו ר' משה בטלן, במה כוחו גדול. ענה: הרבי מסקווירא הוא חכם ופיקח עצום, ואת כל חכמתו ופיקחותו הוא משקיע ביראת חטא.

(ספיר ויהלום פר' קדושים ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מנדל

פומרנץ שליט"א)

כל ימיו התהדר על הכוס השניה

בימי השואה, סבל הרבי רבות, כאשר כמה פעמים כפסע היה בינו לבין המוות, ובכל פעם ברגע האחרון, היתה לו נפשו לשלל. גם באותם ימים, הקפיד במסירות נפש על מנהגיו הקדושים. כאשר נאלץ לצעוד עם קבוצת יהודים במשך כמה ימים, בארץ ציה ועיף בלי מים, כשהשמש יוקדת על ראשם. לאחר כמה ימי צמאון, הגיעו לנחל סואן, המפכה מים צלולים. הכל מיהרו לשבור צמאונם, וגמעו מים מלא לוגמיהם, הרבי הסתפק בשתי כוסות, הכוס הראשונה, היתה בגדר פקוח נפש, אמר, ועל השניה, היה מתחרט כל ימי חייו, כי ביטל מנהג חסידים ואנשי מעשה, לא לשותות מים סתם כך. כמו כן גם באותם שנים, לא שתה חלב שלא ידע מי עמד עליו בשעת החליבה.

וגולל בפניו את הקשיים העומדים בפניו, בהקמת השיכון, כי אין לו כלל אפשרות לקיים אורח חיים כרצונו באמריקה. אם היה יודע, הוסיף, האיך נראית אמריקה לפני הגיעו, היה שם פעמיו לארץ ישראל. שאלו ר' דוד, הרי הרבי יכול עתה לנסוע לארץ ישראל ולחסוך את העמל והקושי בהקמת השיכון. ענהו, אתה צודק, אבל הרי אני גם נמצא באמריקה. כאומר, שאף עליו כבר השפיע רוח המקום.

(זכרון עז)

אחרי המלחמה, העביר הרבי שתי בקשות לאשרת עליה, לארץ הקודש ולארצות הברית, באומרו, כי האשרה הראשונה שיקבל, יהא בכך סימן משמים, כי זו דרכו. כאשר הגיעה אשרת הכניסה לארצות הברית, שם פעמיו לשם.

בארצות הברית, בנה את שיכון סקווירא במאמצים מרובים. ר' דוד וינברג ביקר אצלו כשעדיין התגורר בניו יורק, הוא ישב בחדרו וכיסה את החלון בוילון, שלא ייכנס האור מבחוץ מהארץ הטמאה,

הגה"צ רבי יעקב שלמה בלייך זצ"ל רב קהילות היראים במעריש אוסטראה ג' ניסן תר"ץ

עשיית מקוה מקרה, תשובה זו הובאה רבות בפוסקים, והתשובה ממוענת לרבינו הגר"ש בלייך זצ"ל, ונציין ציטוטים נבחרים מהתשובה, ותן ליכם ויחכם עוד.

בראש התשובה כותב הגר"מ אריק זצ"ל: שוכט"ס [=שלוש וכל טוב סלה] לכבוד הרב הגדול וכו' מו"ה יעקב שלמה בלאך נ"י רב דקה"י [דקהילת היראים] באוסטרי מעהרען.

בהמשך התשובה:

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שאיזה אנשים רוצים לעשות מקוה ע"י קרה שנעשה במאשין ולוקחים כמה חתיכות קרה ומשליכים בידים להחפירה העשוי מצימענט וכשנתמלא החפירה מן הקרה מים מ' סאה שופכין לתוכה מים שאובין. והנה כ"ת כתב דאף דמבואר ביר"ד ס' ר"א סע' ל"א דמקוה שאוב שהגליד ואח"כ נימוח כשר להקוות עליו, הלא בב"י שם הביא ב' פירושים ולפירוש הב' היינו רק אם ימשוך אח"כ לתוכה מ"ס כשרים וצ"ע על הש"ך שם שכתב להקל כפירוש

הא' כיון דאנן קי"ל שאובין שהמשיכוה כולה פסולה הא אדרבה שוב יש להחמיר דגם מ"ס כשרים לא יועיל והנה ככל דבריו כתב הלחם ושמלה שם, והעלה להחמיר בזה אפילו כשימשיכו אח"כ מ"ס כשרים וגם הביא דברי הג"ט דדעתו להחמיר עכ"פ כפירוש הב' של הרמ"א...

שו"ת אמרי יוסף (ח"א סי' קמח) - להגר"מ אריק זצ"ל

הקדמה מהמביא לבית הדפוס

בשנת תרפ"ד ההדיר הגר"ש זצ"ל את הספר שולחן הטהור לרבי יוסף פרדו בכותבו בהקדמה שמצוה רבה להפיצו על פני תבל.

בית מדרשו של
הגה"צ רבי יעקב שלמה
בלייך זצ"ל
במעריש אוסטראה

הגה"צ רבי יעקב שלמה בלייך זצ"ל נולד בעיר לאבאווא שבפולין ביום שני כ' כסלו שנת תרל"ט, לאביו הגה"צ רבי צבי אלימלך בלייך אב"ד לאבאווא [המתייחס בן אחר בן להגה"ק בעל החכם צבי זצ"ל]. ולאמו מרת הדס בת הגה"ק רבי חיים ברוך וואלף זצ"ל שהיה רב בווישניצא.

כשהגיע לפרק האיש מקדש נשא לאשה את בת הגה"ה רבי יעקב אלימלך דערשוויץ זצ"ל מעיר טיליטש שליד קרעניץ [מספרים שהיה לו בית מלון, והרבה צדיקים התאכסנו אצלו הרה"ק רבי דוד מדינוב ועוד. היה נגיד בעמיו ועם כל זה היה התנהגותו כחסידישער יוד. כן נסע להסתופף בצל הרה"ק מצאנז ז"ע].

בשנת תרס"ט כיהן רבי יעקב שלמה ברבנות יענדריחוב (אנדריכוב). ואח"כ בערך בשנת תרע"א לאחר פטירת אביו נסע בפקודת קדשו של הרה"ק רבי משה משינווא זצ"ל לכהן כרב קהילת היראים בעיר מעריש אוסטראה במדינת צ'כוסלובקיה.

בשנת תר"צ בחודש אדר נפטרה אמו הרבנית הצדקנית מרת הדס ע"ה, והוא נסע ללוויה שהתקיימה בקרקא, בדרך נחלה ל"ע בדלקת ריאות חריפה, וממנו נפל למשכב שממנו לא קם. כחודש לאחר פטירתה נתבקש גם הוא לישיבה של מעלה ביום ג' ניסן שנת תר"צ.

קשריו עם גדולי דורו

רבינו הגר"ש בלייך זצ"ל התכתב עם גדולי דורו בהלכה כפי שאנו מוצאים בשות"ם של גדולי הדור, ונציין תשובת אחת מפורסמת מאוד מהגר"מ אריק (ח"א סי' קמ"ח) הדן באריכות בענין

שלא יהי שלוחי מצוה נזקין, ובטוח אני, שבעזרת השי"ת, שמי שיקח את הספר הזה בודאי יקח ברכה לתוך ביתו.

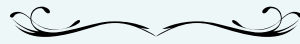
דברי המביא לבית הדפוס

הק' יעקב שלמה בלייך

רב דקהל יראים

במעריש אסטרוי יע"א

זה לשונו: אברך את ד' אשר אינה לידי את הספר הזה, מעט הכמות ורוב האיכות אשר חיבר אחד מהגאונים ר' יוסף פארדו ז"ל מעיר לאנדאן, ונדפס פעם ראשונה בשנת תמ"ו וגם אחר זה נדפס עוד הפעם, וכעת אין בנמצא אפי' אחד בעיר ושנים במשפחה, ומצוה רבה להפיצו על פני תבל, כי זה נצרך לכל בר ישראל, ואזרתי כגבור חלצי, ונתתי להדפיס את הספר הזה כדי לזכות את הרבים, ונא מאחינו בני ישראל, שיקחו את הספר הזה בכסף מלא, כדי

הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטריווקא זי"ע ד' ניסן תרנ"ה

מראחמסטריווקא זי"ע, כי כמו שבעל יכול להיפרד מאשתו על ידי נתינת גט, כך יכול בעל עבירות להיפרד מעוונותיו ע"י תשובה, אך מי שמקיים מצוה נעשה כבן של המצוה, וכמו שבן אינו יכול להיפרד מאביו כך אי אפשר להיפרד מאף פעם ממעשה המצוה, ולכן אומרים בעת הנחת תפילין הפסוק (הושע ב, יא) "וארשתוך לי לעולם", דכשהאדם מקיים מצוה היא לו בבחינת אירוסין לעולם שאי אפשר להיפרד ממנה.

עת לשמוח (עמ' קמג)

הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטריווקא זי"ע נולד בשנת תקע"ו לאביו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, ולאמו הרבנית בת הרה"ק רבי דוד לייקעס מבאר זצ"ל. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית חנה ע"ה, בת הרה"ק רבי פנחס אב"ד קאלק, בן הרה"ק רבי זאב מזיטאמיר בעמח"ס אור המאיר ותן הרה"ק רבי צבי אריה מאלק זי"ע.

עם הסתלקות אביו הק' בל אייר תקצ"ז, סירב הרה"ק רבי יוחנן להנהיג עדה, ברם כעבור מספר שנים עבר לעיר ראחמסטריווקא ושם החל להנהיג עדת ישורון.

הרה"ק רבי יוחנן האריך ימים על פני כל אחיו, ונסתלק לגזי מרומים בשנת ה-ע"ט ביום ד' בניסן תרנ"ה, בראחמסטריווקא זכותו יגן עלינו.

מכבדים עשירים מן הבית...

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מראחמסטריווקא ארה"ב שליט"א ששמע מזקנו מרן הרה"ק רבי דוד מראחמסטריווקא זי"ע, פעם בא אחד

אל מרן הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטריווקא זי"ע והתאונן לפניו, על בעה"ב שלו שהעבירו ממשמרת עבודתו ונשאר בלי פרנסה.

הבעה"ב הנ"ל היה גביר והיה ג"כ נוסע להרה"ק מראחמסטריווקא, לימים כאשר בא הגביר לראחמסטריווקא שאלו הרה"ק למה העביר את האיש מפרנסתו, והגביר התחיל לתרץ את עצמו. פקד עליו הרה"ק שיראה שיהיה לאיש פרנסה שהרי לא ייתכן לקפח פרנסה של יהודי. הגביר עדיין רצה לתרץ את עצמו, אך הרה"ק עמד ממקומו ודחף את הגביר וגער בו אסור להסתכל בפני רשע (מגילה דף כה) וצא מכאן.

ענה הגביר בעזות: רבי, הלא איתא (עירובין פו.) "רבי מכבד עשירים". אמר לו הרה"ק: "דו ווייסט לא פשט אין די גמרא, הפשט הוא רבי מכבד עשירים ער קרט על די עשירים (מלשון מכבדין את הבית)".

ילקוט מאורי אור (עמ' קצו)

יוחנן בן זכאי

אביו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זללה"ה מנה פעם אחת שבח של בניו הקדושים, והיה אומר איזה נשמה המשיך לכל אחד מהם. ואמר על בנו הרב הקדוש ר' יוחנן שהוא נשמת רבי יוחנן בן זכאי. וכאשר הרצו הדברים לפני הרה"ק ר' יוחנן זצ"ל אמר: וודאי כן הוא כי שמי הוא יוחנן, ואביו הקדוש הוא בודאי זכאי, ואם כן אני הוא יוחנן בן זכאי.

(היחס מטשערנאביל פט"ו אות א)

מודע מכנים "בר מצוה" ו"בעל עבירה"

ענין הא דמי שנכנס בעול המצוות נקרא "בר מצוה", ומי שעובר עבירה חס ושלוש נקרא "בעל עבירה" ביאר הרה"ק רבי יוחנן

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ז"ע בעל "אוהב ישראל" ה' ניסן תקפ"ה

השלמה של שברון לב מזמן בית המקדש

פעם בעת עריכת שולחנו הטהור, כיבד הרה"ק האמרי חיים מויזניץ ז"ע את אחד הנוכחים שלא היה מיטיב נגן, שיזמר. כמובן שהלה סילף את הניגון, ובסיימו, פתח מרן וסיפר:

הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א כיבד פעם בזמר, את אחד הנוכחים בשולחנו. הלה לא ידע לזמר, והתנצל כי אין ביכולתו לשיר. אולם הרה"ק הורה לו שוב שיזמר. היהודי נענה כי אין ביכולתו, אולם הרה"ק שוב הפציר בו שישיר. כשביקשו הרה"ק בשלישית, לא היתה לו ברירה והוא החל לזמר. הניגון נשמע מסולף, והלה התבייש מאוד בשירתו.

כשסיים לזמר, פתח הרה"ק מאפטא וסיפר: בזמן שבית המקדש היה קיים, ובית המקדש עמד על מכנו, הייתי כהן גדול. בימים ההם, היה יהודי שהתגורר בעיר אחת רחוקה מירושלים, והוא התעצל לטרוח ולעלות לרגל. כך עברו ימים ושנים, היהודי הזקין, עד ששכח כבר את הדרך המוליכה לירושלים עיר הקודש. והנה אירע המקרה, היהודי עבר עבירה שחייבים עליה קרבן חטאת, והוא נאלץ לעלות לירושלים כדי להקריב את קרבנו.

יצא היהודי מביתו, והחל לברר אצל עובדי אורה איה הדרך המובילה לציון. כל מי שנתקל בו הביע פליאה גדולה: 'יהודי זקן אינו יודע איך מגיעים לירושלים?' כך הלך היהודי בדרך הארוכה, זקנים וצעירים שחקו ממנו, ולבושתו לא היתה גבול.

בהגיעו לעיר הקודש ירושלים, החל לברר היכן יוכל לרכוש בהמה כדי להקריב קרבן, ושוב תמיהו עליו כולם: 'הראיתם מימיכם יהודי זקן שאינו יודע היכן קונים בהמה?' זמן רב התהלך היהודי עד שהגיע לבית המקדש, ובינתיים הזדככה נשמתו ונטהרה יותר ויותר, מרוב ייסורי הבושה.

המשיך הרה"ק מאפטא וסיפר: כאמור, הייתי אז הכהן גדול בבית המקדש, וראיתי את הקורה עם היהודי, אולם עדיין חסרה היתה עוד קצת שבירת הלב למען יתכפר לו חטאו. והנה - סיים הרה"ק - עד עתה לא נתכפר העוון לגמרי, רק כעת, זכה היהודי ועוונות התכפר בשלמות.

(ספיר ויהלום פר' ויקרא ע"ז - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אורו של רבינו זרח בשנת תק"ח בעיר זימגראד, בבית אביו רבי משמואל מניישטאש שהיה מגדולי רבני פולין בדורו, וכיהן כראב"ד בעיר ניישטאט שבמרכז פולין, נצר לשולשלת רבנים שמוצאה מהמהר"ם מלובלין, מהמהר"ם פאדאוה, והרבי ר' העשיל מקראקא אשר על שמו נקרא.

ומילדותו התפרסם כגדול בתורה וכבעל תכונות מופלאות, בהגיעו לפרקו היה לחתן רבי יעקב מרגליות אבד"ק טיטשין, כשהוא יושב שש שנים סמוך על שלחן חותנו ושוקד על לימוד התורה.

רבנותו הראשונה היתה בעיר קולבאסוב שבגליציה בה נקרא לשמש כרב אב"ד בשנת תק"מ, בעיר זו מצא את דרכו לדרך החסידות, בהשפעתם של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א, נסיעתו הראשונה כחסיד היתה אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א שרבינו החשיבו כמפתח התורה לאחר שתירץ לו כל קושיותיו בקביעות.

אחר נסע אל רבו המובהק הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א אשר החשיבו למאד, קירבו ביותר, ואף אמר עליו שכשמו כן הוא, יש לו מידת החסד כאברהם, פניו זורחות כיהושע, וחרפותו היא כשל זקנו הרבי רבי העשיל.

אחר הסתלקות רבי אלימלך נעתר להפצרות החסידים הרבים ששיחרו לפתחו, ופתח את בית מדרשו, בשנת תקמ"ו.

בקולבאסוב ישב כחמש עשרה שנה, שם סבל מדחקות נוראה, בשנת תק"ס נתקבל כאב"ד אפטא בה ישב שמונה שנים, ידוע כי כאשר נפרד מתושבי העיר, הדבר הצר להם ביותר, והוא הבטיחם כי על שם עיר זה יקרא תמיד, 'הרב מאפטא'.

בשנת תקס"ט הוזמן לכהן ביאסי שברומניה, השפעתו על יהדות רומניה והמדינות הסמוכות היתה עצומה. לאחר פטירת הרה"ק רבי ברוך ממעזיב' זיע"א עבר למעזיב' בשנת תקע"ג, בה לא כיהן כרב אב"ד כי אם כמנהיג לעדת החסידים.

דורשי רשומות דרשו 'ה' מלכותיה קאים', ראשי תבות קולבאסוב אפטא יאסי מעזיב', ארבעת הקהילות שבהן ישב רבינו, על ידו נתפרסמה בכולן מלכותא דשמיא.

נודע כזקן הצדיקים בדורו והמוני צדיקים וחסידים הסתופפו בצילו. נסתלק לשמי דום ביום ה' ניסן תקפ"ה, ומנו"כ במעזיב'.

סעודת דוד מלכא

בנין הבית הכנסת שרכשו להרה"ק מאפטא בשנת בואו למזיבוז – בתקע"ד, היה בגובה כשתי קומות, למטה שכנו היכל בית המדרש ודירתו, ובקומה העליונה, דירת בנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב. מסופר שפעם ערך רבי יצחק מאיר מזינקוב סעודת מלוה-מלכה בביתו, בהשתתפות כמה חסידים. בסיום הסעודה יצאו החסידים בריקוד נלהב, בשירות ותשבחות. באמצע הגיע לשם הרה"ק מאפטא, וביקש מבנו והחסידים, שיפסיקו לרקוד, כי הקולות מגיעים

לקומה שמתחת ומפריעים לו. מובן שהחסידים שמעו לבקשתו והפסיקו את הריקודים. אחרי כמה דקות שב הרה"ק מאפטא לדירת בנו, ואמר לחסידים שימשיכו לרקוד. תמחו החסידים לפשר הדבר, ואחד מהם הרהיב לשאול את פי רבו, למה חזר בו. השיב הרה"ק מאפטא: 'מיד אחרי שהוריתי לכם להפסיק לרקוד, הגיע אלי דוד המלך ע"ה בטענה, שהפרעתי את שמחתו, כי הוא נהנה מאד כשיהודים רוקדים בסעודת דוד מלכא. לכן שבתו אליכם שתמשיכו לרקוד.'

(עיר מבצר עמ' קיח)

רבי אהרן ראטה זי"ע בעל שומרי אמונים זצ"ל ו' ניסן תש"ז

בהגיעו לפרקו נשא רבינו את ז' הרבנית הצדקנית מרת סימא ע"ה בת הגה"צ ר' יצחק כ"ץ זצ"ל. אחר חתונתם התגורר רבינו בעיר פעסט לזמן מה, ואמר רבינו על עצמו שהיה צריך ללכת דרך של שעה למקוה, ואח"כ חזר עוד שעה, אמר רבינו די פעסטער גאסן האבן מיר מער מטהר געווען ווי די מקוה אליינס, כאשר היה צריך לשמור עיניו במאוד, ואמר פעם לחתנו הרה"ק בעל דברי אמונה זי"ע שמעולם לא נכשל בראיה אסורה אפי' בשוגג.

באותם הימים הרבה רבינו להסתופף בצל צדיקי דורו, כאשר מכל אחד לוקח רבינו דרך בעבודת ה', כמו"כ קבע רבינו לעצמו שבכל שבת פרה נסע לויזניץ להסתופף בצל קדשו של הרה"ק האהבת ישראל זי"ע.

בשנות תרצ"ב (לערך) עלה רבינו לארץ ישראל, שם התחיל לבנות חבורתו בקודש, בימים ההם באו מזקני ירושלים שהכירו גדולת רבינו ורצו לקבל ממנו תורה בדרך הקבלה, ורצו לענוד לראשו עטרת אדמור"ת שהוא ינהיגם וידריכם, אמר להם רבינו לא בזאת חפצי, אלא חפצתי בתלמידים יקרים שאלקט בעצמי ואבנה אותם ביגיע כפי כפי ערכם.

תיכף ומיד אסף לו רבינו בחורים עוזבים צעירים לימים, מכל חלקי הארץ, ובימים ההם אשר נגע הציונות והריסת הדת בערה בכל הארץ, קם רבינו והיה למגדל אור לכל דורש ומבקש את ה' באמת, כאשר הדריכם לעבוד את ה' במס"נ בעבודת התפלה, עד שבמשך הזמן גדלו הנערים והיו לפארי ירושלים.

הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע נולד ביום א' דחול המועד פסח י"ז ניסן תרנ"ד בעיר אונגוואר לאביו רבי שמואל יעקב זצ"ל.

בהיותו כבן ט' שנים נסע רבינו להסתופף בצל הקודש אצל הרה"ק ר' יהוסף מקאסאן זצ"ל על שב"ק, וכאשר ראה שם שאומרים הודו פסוק בפסוק בקול רם (הודו ערש"ק) כמנהג זידיטשויב, מצא הדבר חן בעיניו, ולימים הנהיג כן בקהלתו.

כשנכנס רבינו לעול המצוות נכנס ללמוד בישיבת ראדאוואנקא אצל הראש ישיבה הגה"צ ר' פנחס אדלר זצ"ל אשר מיד הבחין ברבינו שלגדולות נוצר, מסופר שבתפלת שמו"ע אחר שהראש ישיבה גמר להתפלל הורה להבעל תפלה שימתין עד שרבינו ג"כ יסיים והיה הדבר לפלא בעיני התלמידים, אמנם רבו זה כבר חזה מראש שיש לרבינו נשמה

גבוהה כאשר ראה שבכל תפלה רבינו מזיעה מרוב עבודת התפלה ובגדיו נרטבים מדי יום ביומו, והעיד על רבינו שכבר מאז ראה שעתיד הוא להתעלות מעלה מעלה ולקדש שם שמים, וילהיב לבבות בני ישראל ויקרבם לאבינו שבשמים.

אח"כ נתקרב במאוד לרבו המובהק הרה"ק מבלאזוב זי"ע אשר קרבו בקירוב אחר קירוב, כאשר העיר פעם אחד החסידים הוותיקים את הרה"ק שרבינו מוצאו מאונגריה שהיה אז מדינה נאורה, ולא גדלו שם חסידישע בחורים, אמר לו רבינו מה אעשה שבחור זה שואל אותי כאילו שאלות מעמיקות בעבודת ה' מה שלא שמעתי מעולם.

המדברים ולא בלבלו אותי. וכתבתי זאת לחזק לבבות דורשי ה' שבאמת אין שום הסתר בעולם ולא נבראו ההסתרות רק כדי לשברם.

(ספיד ויהלום פר' דברים ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כסף בארנק מן השמים

לאחר שהגיע הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א, בעל 'שומר אמונים', לוויצען, התחילו להיות אצלו זמנים קשים מאוד בפרנסה, וככה עברו עליו כמה חודשים, ולא ידע איך לשית עצות בנפשו בענין זה. סמוך להסתלקותו סיפר שאז באלה הימים כשהיה מצבו דחוק כל כך ולא ידע מאין יבוא עזרו, פתאום נפתח לו איזה מקור נפלא ממש בדרך נס ומופת, שזמן אחד נתפרנס מזה בדרך כבוד על מה שצריך לו מדי יום ביומו, ואחר כך על ידי מעשה ידוע נפסק הענין. ואמר שהוא מוסר את הסיפור כיצד היה, כדי שנדע עד היכן יכול בר ישראל להשיג ולהגיע על ידי מדת הביטחון בהש"ת.

וכה סיפר: באותו זמן הוא היה בדחקות גדולה ולא השגיח על מצוקתו ושום דבר לא הפריע את התמדתו בלימודו ואת עבודתו בתפילתו, וחזק את עצמו בגדל בטחונו בה'. פעם אחת הציק לו מצבו מאוד ויסב פניו אל הקיר ושפך שיחתו לפני קונו. שפתותיו נעות וקולו לא נשמע לשום אדם. וככה היתה תפילתו: ריבונו של עולם הן ומפרנס לכל באי עולם מקרני ראמים ועד ביצי כינים, הלא גלוי וידוע לפני כסא כבודך את כל דחקותי ומצוקותיי, הזמן לי היום את כל הצטרכותי ולא אצטרך לידי מתנת בשד ודם. ועשה חשבון במחשבתו בבקשתו לפני יוצרו כמה ממון הוא צריך לאותו היום, וכאשר סיים תפילתו התחזק מאוד בביטחונו בה' אלקיו וצדיק באמונתו יחיה, ותכף פתח את הארנק שלו ומצא שם כסף כפי הצטרכותו לאותו היום. וכה עשה מידי יום ביומו ומצא די מחסורו שנתנו לו מן השמים כפי שביקש מהש"ת. וככה עבר עליו חצי שנה.

וסיבת הפסקת השפעתו מן השמים היתה, אשר אשת בעל הדירה שהיתה צדקת גדולה הכירה את מעשי תקפו וקדושתו כאשר העידו חז"ל (ברכות י'). 'אשה מכרת באורחין יותר מהאיש', והיא הרגישה בדבר, כי ראתה שבכל פעם הוא מקבל מביתו סכום כסף כדי מחיתו והצטרכותו, וזה כבר ששה חודשים אשר לא קיבל שום מכתב ולא כסף, ועם כל זה הוא משלם כמקודם לבעלה שכר דירה, וגם עבור כביסתו וכדומה, ומגדל התפלאותה על דבר זה הציקה לו הרבה פעמים ושאלה: מהיכן מקור כספו, ומחמת שלא רצה להוציא שקר מפיו וגם מפני שרצה להיפטר ממנה שלא תבלבלהו יותר גילה לה את מקור השפעתו ומאותו יום ואילך נפסק הדבר.

(ספיד ויהלום פר' נח ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בימים ההם אמר רבינו שא"א להיות בעולם כאשר יש ויזניצער רבי ולא יסעו אליו, ע"כ קם רבינו ויצא את ארצינו הק' ונסע להסתופף בצל הרה"ק האהבת ישראל מויזניץ ז"ע, אשר קרבו במאור פנים.

עם הסתלקות האהבת ישראל, חזר רבינו לעבר חבורותו בארץ ישראל, כאשר את החבורה בחו"ל השאיר תחת הנהגת תלמידו יקירו הגה"צ ר' יוסף מאיר פאלאק מבערגסאז זצ"ל הי"ד, אשר המשיך להנהיג את החבורה כהדרת רבינו, וכמו"כ היו בקשרי מכתבים עד שנעקד"ה בשנות הזעם.

כאשר חזר רבינו לא"י, המשיך ביתר שאת וביתר עוז להרבות פעלים לה' ולתורתו, עד שפקיע שמייה דחבורת 'שומרי אמונים' כסגל מיוחד הצמאים לדבר ה' ורוצים להתעלות יותר ויותר במס"ג ממש.

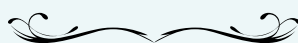
במשך החורף האחרון אמר רבינו כמה פעמים שמתכוון הוא אחר הפסח להתחיל בדרך חדשה להתעלות עוד ועוד להקב"ה, אמנם נגזרה הגזירה ולא זכה העולם לכך. רבינו החזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום ו' ניסן שנת תש"ז, והובא לקבורה במרומי הר הזיתים.

מדברי תורתו נדפסו בספרי שומרי אמונים, טהרת הקודש, שלחן הטהור, נועם הלבבות, אסיפת מכתבים, תקנות והזכרות, ועוד.

ניסיונותיו הגדולים בלימוד התורה

כתב הרה"ק רבי אהרן ראטה זיע"א ('שומר אמונים' מאמר האמונה פרק ו'): ומחמת נחיצות הענין ולחזק לבבות ידידי, אספר מה שבדידי הוה עובדא בימי נעורי, שנפלו עלי ניסיונות גדולות וחשכות נורא, שלא יכולתי ליקח ספר ביד, כי טעמתי טעם מרור מאד בכל דיבור, ונפשי היה קשה עלי מרוב מרירות וחשכות ונסיונות מכל צד. ונפל עלי שינה וכבידות מאד בתמידות, וזה היה במשך איזה זמן ולא היה לי למי לספר, כי אפילו ספרתי לא היה לי מי שיתן לי איזה עצה. ומרוב מרירות לבבי בכיתי הרבה לה', ולא מצאתי לי שום עזר ותרופה.

עד שפעם אחת הלכתי על קבר איזה גאון וצדיק ובכיתי שם בכי רב ועצום במר לבבי, או ח"ו שינטל נפשי ח"ו או יתהפך לבבי שאוכל לעסוק על כל פנים בתורה כאיש פשוט, ולא אהיה נדחה משני עולמות ח"ו. וברוב כבייתי נפל בלבי שאשוב לביתי ואקח לי ללמוד במסירות נפש ויעבור עלי מה. וכשבאתי לביתי פתחתי ספר ונפתח לפני הרא"ש של מקואות. ואמרתי, מוכרח אני ללמוד זה הלימוד ולגמרו אפילו בכל מיני מסירות נפש. וישבתי ללמוד במסירות נפש גדול וטעמתי ממש טעם מיתה בכל דיבור. ואמרתי, יעבור עלי מה, אפילו תצא נפשי ח"ו, אגמור זה הלימוד. ואחר שגמרתי זה הלימוד במסירת נפש גדול הטעים לי ה' פתאום אור מתוק וטעם נפלא, ונהפך לבי לאיש אחר ונכנס בי שוב חמידא דאורייתא, עד שאחר כך יכולתי ללמוד אפילו בבית מלא אנשים

ערך הדיבור

בתחילה הוא חשב: מה זה בסך הכל? קשקוש כזה או אחר? רק כשהוא רואה להיכן הדבר הוביל, מה כמעט קרה לו בגלל אותה חתימה, רק הוא ידע להעריך את הערך של הקשקוש הזה.

את הרעיון הזה אנו מוצאים בדברי רבינו האביר יעקב:

ידוע שביום השבת צריך להימנע מדיבורים של חול, דיבורים מיותרים, אבל לפעמים אדם לא מבין מה כבר קרה אם הוא כן דיבר איזה דיבור של חול, מה כבר יכול להיות?

על זה התשובה היא: תראו מה קורה בדיבורים של קדושה, של תורה ותפילה: הדיבורים שאדם מוציא מפיו הם בונים עולמות למעלה, שהרי עליהם העולם עומד. לכן, צריך לדעת, ממש כשם שהדיבורים של הקדושה בונים עולמות למעלה, כך גם להיפך, דברים שאינם מהוגנים עושים פגם גדול למעלה.

היה אומר רבינו האביר יעקב שזו הכוונה בדברי הפסוקים בתחילת הפרשה (שמות לה, א-ב) 'וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהִים הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֹתָם. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּת שְׁבִתוֹן לָהּ כָּל הָעֲשִׂיָּה בּוֹ מְלָאכָה יִמָּוֶת'. משה רבינו כינס את כל עדת ישראל ואמר להם, שיהיו זהירים בשמירת הדיבור, ובפרט ביום השבת.

חידד להם משה רבינו ואמר: 'אלה הדברים' שאתם מוציאים מפיהם, אל יעלה בדעתכם שאין בהם ממש, סך הכל זה דיבורים, אז מה הבעיה אם כן נדבר. לא ולא! הרי 'צוה ה' לעשות אותם', הרי הדיבורים של האדם עושים מעשה גבוהים ונשגבים למעלה, לכן השמר מאוד לנפשותיכם פן תפגמו בדברים, כי בדיוק כמו שזה יכול לתקן זה יכול לקלקל.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בירושלים היה אדם שמאוד אהב לחתום את החתימה שלו. הייתה לו חתימה מסולסלת ומלאה טעם לפי דעתו, והוא היה מרבה לחתום אותה על ספרים ועל דפים. יש כאלה שמציידים ציורים, יש כאלה שעושים שרבוטים, ואילו הוא היה אוהב לחתום ולחתום. ויום אחד זה קרה: מישהו הגיש לו דף וביקש ממנו את החתימה שלו, הוא הסביר לו שמאוד מתרשם מהחתימה שלו והוא רוצה את החתימה למזכרת. האיש חתם ואז השני הוסיף למעלה כמה משפטים בהם כביכול הוא מצהיר שלווה מפלוני עשר אלף דולר.

כעת היה בידו שטר חוב מצוין והוא בא לתבוע את חובו. הנה שטר והנה חתימה. תן לי עשרת אלפים דולר. הסיפור הגיע לבית דינו של הגאון רבי שמואל סלנט, והוא שאל את האיש: זו חתימה שלך? הוא עונה: כן. מדוע אתה לא משלם? כי לא לוית! אז מה החתימה? אין לי מושג! מעולם לא חתמתי על כזה שטר. ואילו הוא טוען: גיוואלד, הוא לווה ממני, שיחזיר את ההלוואה. התבונן רבי שמואל סלנט בדף, ולפתע הוא קם וצעק על מציג השטר: תודה על האמת שלא הייתה כאן הלוואה.

רבי שמואל סלנט פשוט הבחין בקפל דק שהיה מעל החתימה, והוא הבין שזה מה שהיה כאן: הוא הגיש לו דף לחתום, דף מקופל. ההוא לא חשד בכלום כי לא היה חלק ריק למעלה, ואז הוא פתח את הקיפול והוסיף מה שרצה.

הסיפור הזה רואים בו את חכמתו של רבי שמואל סלנט, אבל יש בו גם מסר חשוב:

קשה לאדם להבין את המשמעות של דבר אם הוא לא רואה שזה מגיע לידי ביטוי.

אותו אדם היה אוהב לחתום חתימות, אבל כשהוא ראה מה זה סיבך אותו: מאותו היום והלאה הוא כבר לא חתם ולא כלום. הוא כבר נכווה ברותחין והוא נזהר בפושרים. לא חתם על דפים ולא על ספרים. כלום.

מכתלי בית הדין

תשובות אקטואליות
בענייני חושן משפט

גיליון קנ"א, תשפ"א

משולחנו של הגאון
רבי מנחם מנדל
פומרנץ שליט"א
ריש מתיבתא 'עוז והדר'

צ'ק פקדון בשואל ובעליו עמו

שאל ראובן עצמו משמעון פטיש כבד לצורך שיפוץ קטן שערך בביתו, וכעת טוען שמעון שיש בכך בכדי לפטור אותו מתשלום הנזק של הקומפרסור.

כנגדו טוען ראובן, שבדיוק בשביל למנוע הפסדים מהסוג הזה לגמ"ח, שהוא תועלת הרבים, קבע את התקנה שכל השואלים חייבים להפקיד צ'ק פיקדון. הפקדת צ'ק כזה כמוה כתנאי מפורש שהשואל מתחייב להחזיר את החפץ או לשלם את תמורתו ויהי מה, והרי זה אומדנא דמוכח שהתחייב גם על מקרה כזה וכשם שהתחייב לשלם אף במקרה של אונס גמור שמעיקר הדין שואל פטור בו.

עיקרי הנושא בהלכה

א. פטור שואל שהפקיד דבר מה ביד המשאיל

בעיקר פטור 'בעליו עמו' הרחבנו במבוא לתשובה שבה עסקנו בשאלה האם ניתן להחשיב את צ'ק הפקדון עצמו כפקדון ובכך לפטור את השואלים בגמ"ח חים הדורשים צ'ק פקדון (מכתלי בית הדין חלק א סימן נב), נשנה כאן רק את עיקרי הדברים: בפרשת שומרים (שמות כב יג-יד) נאמר: 'וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם, אם בעליו עמו לא ישלם'. מכאן למדו חז"ל (משנה בבא מציעא צד.) שהשואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה וכו' פטור. דין זה הוא מגזירת הכתוב ונפסק להלכה בשולחן ערוך (סימן רצא סעיף כח וסימן שה ס"ג), והוא פוטר בין בשומר חנם ובין בשאר שומרים ואפילו בשואל שברך כלל חייב אפילו באונס, במקרה שבשעת ההשאלה היה מוטל שעבור כלשהו של השואל על המשאיל, כגון שהיה צריך לעשות עבורו עבודה כל שהיא,

ע רבי פסחים כמו ערבי סוכות הם תקופה של פעילות אינטנסיבית עבור ראובן, כבר עשרים שנה שהוא מחזיק במחסן ביתו גמ"ח כלי עבודה שכבר יצא שמו בשכונה כולה. בעוד בערבי סוכות שואלים האנשים כלי חרש שונים, מסורים ומשייפות חשמליות, מקדחות ומברגות וכיוצא באלו כלים, בערבי פסחים הוא משאיל מכשירי ניקוי בקיטור, חלקם עם אביזרים מיוחדים ויקרים. כדי לשמור על רכוש הגמ"ח, שהוא רכושו הפרטי של ראובן, מרגיש ראובן בטופס ההשאלה כי השואל יתחייב גם באונס גמור, ואף נוטל צ'ק פקדון שאותו הוא יגבה במלוא הסכום במקרה שהמכשיר יחזור מקולקל ויהיה צורך לתקנו, או אף לרכוש חדש תחתיו.

כאשר הודיע לו שמעון, שכנו מהקומה העליונה כי הקומפרסור החדש שרכש הגמ"ח והיה מושאל אצלו לצורך ניקוי הספות לקראת חג הפסח, שבק חיים לכל חי בשל נחיתת אונס של השנאי הראשי של חברת החשמל בשכונה במהלך סופת ברקים פתאומית של שלהי החורף, תכנן ללכת ולרכוש קומפרסור חדש באמצעות צ'ק הפקדון שהותיר שמעון בידו. נזק של כמה אלפי שקלים לקופתו של שמעון.

ואולם, כעת התקשר שמעון וטען שלפי הבנתו הוא פטור מלשלם. 'והרי חתמת שתתחייב גם במקרה של אונס גמור' הודעק ראובן. נכון, משיב שמעון, אבל אני מתכוון ל'סעיף פטור' אחר בדיני שאלה, הוא הסעיף של 'בעליו עמו' שגזירת הכתוב היא (ראו בהרחבה 'מכתלי בית הדין' חלק א סימן נב) שאם בעליו של החפץ, המשאיל, שואל לשואל לצורך כלשהו בזמן שאירע האונס, פטור השואל מלשלם. ובהתאם לכך נפסק בשולחן ערוך שגם כאשר שני אנשים השאילו חפצים זה לזה, נחשבים שניהם ל'שואלים בבעלים' מאחר שהשני משועבר להם באותו זמן לשמור על החפץ שלהם שברשותו.

מתברר, שבמקביל לשאלת הקומפרסור מן הגמ"ח של ראובן,

אף שאינה קשורה כלל לחפץ המושאל, השואל פטור מלשלם במקרה של אבדן החפץ או הפסדו, ואפילו אם פשע בשמירתו. דין זה הוא מגזירת הכתוב (כמבואר בתוספות ב"מ צו. ד"ה ונשאל), ומאחר שהדין ניתן לנו בלא טעמו, אין חילוקי דינים בזה וכל השומרים שקיבלו את השמירה בעת שבעליו של הפקדון היה עמם, דהיינו שאלו להם למלאכה, פטורים מתשלומים במקרה של אבדן החפץ גם אם לא שמרו כפי שהתחייבו בקניני השמירה ואפילו אם פשעו.

בהתאם לדין האמור, פסק השולחן ערוך (סימן שה ס"ו וס"ז) שהמשאיל נחשב כ'בעליו עמו' לא רק כשנשאל למלאכתו של השואל, אלא גם אם שני אנשים השאילו בבת אחת זה לזה את חפציהם וקניני השמירה חלו ביחד, כגון שאמר האחד לחברו 'השאילני והשאילך', נמצא שכשחלו חיובי השמירה של שואל א' היה המשאיל משועבד לו אף הוא כ'שואל' מצד החפץ האחר, הרי זו 'שמירה בבעלים' ושניהם יהיו פטורים אם ייבזק החפץ. ואולם הרמ"א מביא דעה החולקת על דין השולחן ערוך בזה וכתב שדבר כזה אינו נחשב ל'שמירה בבעלים'.

הנידון שלפנינו עומד איפוא רק לשיטת השולחן ערוך ששניהם פטורים במקרה כזה מדין בעליו עמו, משום שלדעה שהביא הרמ"א אין בעובדה שפטישו של שמעון היה בידי ראובן בשעת הנזק לקומפרסור כדי לפטור את שמעון מתשלום, משום ששניהם שאלו את החפצים כל אחד לצרכו ולהנאתו ולכן אין זה נחשב שבעלי הגמ"ח 'שואל' אף הוא לשואל יחד עם הקומפרסור. בניגוד למקרה שבו עסקה התשובה ההיא בנוגע לצ'ק הפקדון עצמו, ששם אין לבעלי הגמ"ח כל הנאה מענין ההשאלה ולכן התפתח הדיון האם השמירה שלו על צ'ק הפקדון הופכת אותו ל'שואל' לשואל.

מאחר ששני הצדדים, המשאיל והשואל, נמנים על קהילות בני ספרד שקיבלו על עצמם את פסקי מרן השולחן ערוך בכל דבר ועניין, ביקשו בבית ההוראה לברר את דינם לפי פסק השולחן ערוך בהנחה שאכן יש פטור של 'בעליו עמו' במקרה כזה, ולהתעמק בטענה החדשה שלפיה צ'ק הפיקדון שניתן במעמד השאלת הקומפרסור, משנה את התמונה ההלכתית.

ב. טענת בעלי הגמ"ח שצ'ק הפקדון הוא כתנאי להתחייב בכל מקרה

כעת ניגש לדון בטענת בעלי הגמ"ח שגם אם ישנו כאן הפטור של 'בעליו עמו', מכל מקום כל תקנון ההשאלה של הגמ"ח ובעקבותיו הנוהג שלא להשאיל דבר מבלי הפקדת צ'ק פקדון' פתוח שאפשר לגבות בו את מלוא מחיר המכשיר המושאל, הרי הוא כתנאי להדיא וכאומדנא דמוכח שכוונתו של השואל להתחייב לשלם את מלוא המחיר בכל מקרה, דהיינו בין אם יהיה אונס גמור ובין אם תיווצר סיבת פטור אחרת כמו למשל זו ש'בעליו עמו'.

לבנות ענין נביא מה שכתבנו בזה בדברי האור החיים הקדוש, בדרך דרוש, ומהסברות הנידונות שם יש בנותן ענין לנידון שלפנינו:

האור החיים הקדוש (שמות כב יד) בדין זה של פטור 'בעליו

עמו', כתב שיש לדון במשפט זה של פטור בעליו עמו, אם לעולם הבא כשיבוא בעל הפקדון, הוא הקב"ה אדון העולם אשר הפקיד את הנפש ביד האדם לשמרה, ויתבע את פקדונו, וימצא שנגנב או נשבה או מת – היינו בחטאים ועוונות רח"ל – האם יוכלו הנפקדים, בני האדם, להיפטר בטענת 'בעליו עמו', שהרי האדון ית' קדם לזון את האדם ולכלכלו מיום היותו על האדמה, מתחילה ועד סוף.

וכתב שישנן שתי סיבות שבשבילן לא יוכל האדם להיפטר מכח טענה זו מלהיתבע על השחתת הנפש שהופקדה בידיו:

א. כי כאן פירש הקב"ה עם הנפקד בפירוש שיתחייב בשמירה על אף העובדה הידועה שהקב"ה הוא זן ומפרנס לכל, והכלל הוא שכל תנאי שבשמירה קיים, וכמו שאמרו בגמ' 'מתנה שומר חינם להיות חייב כשואל' וככל תנאים שבממון שדבריו קיימים ואינו נחשב מתנה על מה שכתוב בתורה לראו במאורי החיים (שם הערה סב) מה שהערינו מדברי הגמרא שם (בבא מציעא צד.) שהעמידו טעם המשנה מצד שלכתחילה לא נתחייבו או נפטרו על דעת זה, ולכן גם לרבי מאיר שבעלמא ס"ל שאין מועיל תנאי על מה שכתוב בתורה אף בממונות, לגבי שמירה יורה שיכולים הצדדים להתנות את ההתחייבות ביניהם כפי שרוצים.

וממה שקבע הקב"ה עונשים לכל העובר על הפקודים, אף שתמיד הוא ב'בעליו עמו' כלפי הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, הרי הוא במציאות לפנינו כאילו התנה בפירוש להתחייב על כל דבר.

ב. אולי מה שנפטר הנפקד ב'בעליו עמו' מתשלומים, לא 'פטור ומותר' הוא ובאמת בדיני שמים כן חייבים לשלם [על זה הבאנו במאורי החיים (שם הערה סד) קושיית הגר"מ אריק בטל תורה (בבא מציעא צו. ד"ה נימא) מהמבואר בגמ' שם שרבא נתן עצה להיות שואל בבעלים על ידי שיבקש מהבעלים להשקותו מים, ולפי דברי האור החיים, איך נתן רבא עצה זו לכתחילה והלא חייב בדיני שמים. וכתב ליישב שאולי כוונת האור החיים דחייב בדיני שמים היינו רק היכן שנאבד בפשיעה, שחייב פשיעה הרי הוא כנוק בגרמא וכל אדם חייב בו בדיני שמים, ולזה לא מהני לו מה שהוא שואל בבעלים, אבל בנאבד באונס פטור גם מלצאת ידי שמים אף לדברי האור החיים ולזה נתכווין רבא לפטרו].

ויש לעיין אם יש להביא ראיה מחלקו הראשון של דברי האור החיים לנידון שלפנינו, כי לכאורה מבואר מדבריו שהתנאי בהדיא מועיל להתחייב גם שלא להיפטר בפטור זה של 'בעליו עמו', ואם כן יש מקום לדון שאכן יתחייב שמעון לשלם על הקומפרסור, כי בהפקדת צ'ק הפיקדון ישנו אומדן מוכח שהתכוון והתנה להתחייב בכל מקרה.

ג. יש לדחות שהפקדון הוגבל לחיובים מן הדין

אבל לכאורה יש לדחות את עיקר ההנחה שלפיה נתינת צ'ק פקדון מרחיבה את גבולות החיוב של השואל.

וכי יעלה על הדעת שהתכוון גם שאם יחפץ בכך בעל הגמ"ח יוכל לחדש את המכשיר שברשותו, כלומר: לקנות מכשיר חדש

דיני שומרים אם לא שקנו מידם להתחייב באחריות, כך גם לענין שאלה בבעלים אינו בדין שומרים כלל כל עוד לא עשו על כך קנין.

ואמנם ראו מה שתמה שם בדין זה מהדין המבואר לגבי בעל שקיבל על עצמו בפירוש אחריות בנכסי אשתו (אבן העזר סימן פה סעיף ג) שחייב באחריותם אף על פי שבעל אינו נחשב שומר על נכסי צאן ברזל שהכניסה אשתו שהרי האישה מחויבת לעסוק במלאכת הבעל, והוי דין בעליו עמו ואינו חייב באחריותם, ולכאורה איך מועילה קבלת האחריות שלו, מפורשת ככל שתהיה, ללא קניין? ויישב בדוחק והניח ב'צריך עיון'.

גם בקצות החושן מבואר שנקט שאי אפשר להתנות להתחייב ב'בעליו עמו' בלי לעשות קנין מיוחד על התחייבות זו:

ה'קצות' (סימן רצא ס"ק יח) הסתפק האם שומר בבעלים שפטור מדין 'בעליו עמו' נפטר לחלוטין מכל פרשת שומרים, או שעדיין מוטלת עליו 'שבועת השומרים' שלא שלח בה יד. הוא מוכיח מדברי התוספות (בבא קמא נז: ד"ה נמצא) שגם ב'בעליו עמו' יש עדיין חיוב שבועת השומרים, ומבאר שכך נראה גם מלשון הכתוב (שמות כב יד) 'אם בעליו עמו לא ישלם' ולא נאמר שלא ישבע או שאינו בכלל פרשת שומרים. והביא שבירושלמי (שבועות פרק ח הלכה א) נחלקו בכך אמוראים, רבי זירא אמר שבעליו עמו נשבע, ורבי חנינא ורבי עולא אומרים שניהם שאינו נשבע.

מביא הקצות את דברי התוספות (בבא מציעא נה: ד"ה אמר רבי יוחנן) שעמדו בביאור החילוק בין שומר חנם המתנה להיות כשואל אף בלא קנין, לבין חיוב שמירה על עבדים שטרות קרקעות והקדשות שבלא קנין מיוחד אינם כלל בפרשת שומרים, וביארו בשני אופנים:

א. שבעבדים ושטרות, קרקעות והקדשות, פטור אפילו משבועה ואינו בכלל בפרשת שומרים ולכן בזה דווקא אינו יכול להתחייב בלי קנין מיוחד, מה שאין כן בשומר חנם שישנו כבר בפרשת שומרים, ויכול להגדיל את שיעבודו, מחיוב שבועה לחיוב גמור כשואל אף בלא קנין.

ב. שומר חנם שהתנה להיות כשואל, משתעבד בתמורת ההנאה שהעולם סבור שבעה"ב הסכים לתת לו את החפץ בהשאלה, ובההיא הנאה משתעבד גם בלא קנין. מה שאין כן בעבדים שטרות קרקעות והקדשות שאין לו כל הנאה במה שמתחייב בתשלומין, לכן אין גמירות דעת לחיוב זה כל שלא עשו קנין.

לפי שני ההסברים, העלה הקצות החושן, ששואל שרוצה להתחייב לשלם גם ב'בעליו עמו' אינו מתחייב בזה בלא שיעשה קנין. הן להסבר הראשון, כי גם ב'בעליו עמו' אין חיוב שבועה והרי הוא כעבדים וקרקעות שבלא קנין אינו מתחייב, והן להסבר השני כי כאן לא שייך שבההיא הנאה יתחייב לשלם, שהרי הנאה זו עצמה אינה מחייבתו משום שבעליו עמו, ולכן צריך לעשות קנין נפרד להתחייבות זו [בחידושי רבי עקיבא איגר (סימן רצא סעיף כז) הלך בדרכו של הקצות, וכתב שלפי ההסבר השני שומר חנם כן יכול לחייב את עצמו להשתעבד לשלם כשואל למרות שבעליו עמו ואף בלא קנין, כיון שבאה הנאה זו לידו שבעיני הציבור הוא יחשב לשואל ויכול להשתעבד תמורתה].

לסיכום: מדברי האחרונים מבואר שאם תחילת השמירה היתה בבעלים והרי יש בשמירה זו דין 'בעליו עמו' לא מועיל להתחייב לשלם למרות זאת, אלא אם יעשו מעשה קנין מיוחד על התחייבות זו.

ולהשאיר את הישן בידי השואל? ודאי שלא. נמצא שמסירת צ'ק הפקדון אינה כמסירת כסף מזומן בידי המשאיל שיוכל לעשות בו ככל העולה על רוחו ובלי תלות במידת חיובו של השואל.

אלא מוכרח להיות שנתנית צ'ק הפקדון לא באה אלא לבטח את היכולת של המפקיד לגבות כסף במקרה של חיוב. והיינו שכאשר יתחייב השואל ממון בבית דין לפי דיני שאלה, וכגון אם יאבד לגמרי או אם ישלח בו יד וכדברי הקצות החושן (סימן שמו סק"א) שחייבים על שליחות יד גם כשבעליו עמו ודלא בבית יעקב (סימן קמג), על זה ניתן צ'ק הפקדון כדי שיוכל לגבות ולא יוכל השואל להתחמק מלשלם.

אבל לעולם יש לומר שלא התחייב לשלם גם במקרים שבהם פטרה אותו התורה, כמו אם נזק החפץ בשעה ש'בעליו עמו', ולכן נראה שאין במסירת הצ'ק בכדי לחייב את שמעון לשלם בשעה שבמקביל היה חפץ שלו מושאל לראובן, לדעת השולחן ערוך שהדבר נחשב כ'שמירה בבעלים'.

ד. האם יכול להתחייב לשלם גם ב'בעליו עמו' בלי קנין?

מסיבה נוספת יש לדון לדחות את טענתו של בעל הגמ"ח, שהרי מציאנו שנחלקו הפוסקים לגבי שואל, שאף שיכול לחייב את עצמו לשלם גם ב'בעליו עמו', אפשר שצריך לעשות קנין מיוחד על חיוב זה ולא מהני בדברים בלבד.

הדברי משפט (סימן שמו סק"א) דן בשאלה זו ומביא את דברי הש"ך (סימן שא סק"ז) שחילק בין שומר חנם שיכול להתנות להיות כשואל גם בלי קנין מיוחד, לשואל שמחייב את עצמו כלפי הקדש שלא מועיל בדברים בעלמא וצריך קנין, וביאר הש"ך שבשומר חנם שיש בו תורת שומרים, מועילים הדברים כאמירת 'הריני כאילו נתקבלתי' להחשיב אותו כמי שקיבל הנאה כשואל ומתחייב בשמירה כשואל, אך בהקדש אין כלל דיני שומרים אלא הוא בא ליצור התחייבות חדשה ולכן לא מועילים דברים בעלמא וצריכים לעשות קנין.

ולפי זה יצא הדברי משפט לדון שמאחר שב'בעליו עמו' פטורים גם בפשיעה, נמצא שאין כלל חיוב כזה, ומי שמתחייב לשלם אף ב'בעליו עמו' יוצר חיוב חדש לגמרי, ודאי שאי אפשר לעשות זאת בלי קנין.

ואולם כתב לדון לחלק שדווקא בהקדש אינו בכלל פרשת שומרים ולכן צריכים קניין, מה שאין כן בבעליו עמו שאף שפטור מפשיעה, מכל מקום הוא בתורת שומרים, ויצטרך למשל להישבע שאינו ברשותו ולכן יש מקום לדון לחייבו גם בדברים בלבד.

ה. דעת רוב הפוסקים שלא מועיל בלא קנין

אך כפי שנראה, דעת רוב הפוסקים שאי אפשר להתחייב מראש להיות חייבים לשלם גם ב'בעליו עמו' בלי לעשות מעשה קנין על חיוב זה:

בשער משפט (סימן שמו סק"א) כתב במפורש לגבי נידון זה ששואל שהתנה עם הבעלים בצורה ברורה שיתחייב באחריות אפילו אם יהיו הבעלים עמו במלאכתו, מכל מקום פטור אם לא עשו על התחייבות זו קניין. וכמו בעבדים שטרות וקרקעות שנפסק להלכה (סימן סו סעיף מ וסימן שא סעיף ד) שאין בהם

ח. בעליו עמו כשממון הגמ"ח רכוש הציבור

בנידון שלפנינו חפצי הגמ"ח היו רכוש הפרטי של בעל הגמ"ח, ולכן שייך לדון 'בעליו עמו' כאשר בעל הגמ"ח שואל במקביל חפץ אחר מהשואל. אולם בגמ"ח שחפציו הם ממון ציבור ומנהל הגמ"ח הוא רק גבאי, גם אם המנהל ישאל באופן פרטי חפץ משואל אין כאן 'בעליו עמו', שהרי בעלי הגמ"ח הם הציבור והם לא קשורים לחפץ ששאל המנהל. והגם שמהרח"ש (תורת חיים החדשות סימן ב, ובמשפט צדק סימן כא, ובסימן כב הסכים לכך בעל המשפט צדק, והובא דבריו בכנה"ג הגת ב"י סימן שמ"ו ס"ק ז, ובפוסקים) חידש שגבאי נחשב 'בעליו עמו', זה דווקא כאשר הגבאי עובר אצל השואל בתפקידו כגבאי, או הממון המושאל והגבאי הם רשות ממונית אחת, אבל כאשר הגבאי עובר אצל השואל בעניין אישי אין הוא נחשב 'בעליו עמו' של ממון הציבור, שהרי כעת אינו מייצג את הרשות של ההקדש, אלא את ענייניו הפרטיים.

וזה דבר המשפט

- השואל חפץ בגמ"ח ובמקביל השאיל חפץ אחר לבעלי הגמ"ח, לדעת השולחן ערוך אין לשניהם חיובי שואל כיון שיש כאן דין 'בעליו עמו'. ולדעה שהביא הרמ"א אין בזה פטור 'בעליו עמו' ושניהם חייבים באונס.
- נחלקו האחרונים אם מועיל להתנות להתחייב גם ב'בעליו עמו', ולדעת רוב האחרונים אינו מועיל בלא קנין.
- הנותן צ"ק פיקדון, אין לראות בכך אומדנא דמוכח שקיבל בזה על עצמו להתחייב מעבר לחיוביו מדין תורה, ולכן נראה שגם לשיטת האחרונים שאפשר להתחייב ב'בעליו עמו' בדברים בעלמא בלא קנין, אין מסירת הצ"ק גורמת לחייב אותו למרות שההשאלה הייתה בבעלים.
- גמ"ח או חברת השכרה שהתנו והודיעו מראש שההשאלה או ההשכרה נעשים על דעת להתחייב בכל גוונא ובהתבטל זה הרי הלקיחה בגזל, יועילו לחייב את השואל והשוכר באונסין בכל מקרה ואף בבעליו עמו [ואולם בשכירות לא ישלם את דמי השכירות עצמם].

ולפי זה בנידון שלפנינו גם אם נקבל את ההנחה שמסירת הצ"ק לידי ראובן בעל הגמ"ח, אכן פירושה ששמעון מתחייב לשלם בכל מקרה של נזק ואפילו אם 'בעליו עמו', לכאורה לא חל החיוב שהרי לא עשו על כך קנין.

ו. שיטת הכסף הקדשים שמועיל בלא קנין

מאידך, דעת הכסף הקדשים (סימן רצא סעיף כח) בפשיטות שהתחייבות שומר לשלם למרות שהשמירה היא שמירה בבעלים, דומה למה שמתנה שומר חנם להיות כשואל ואין צריך לעשות קנין סודר להתחייבות זו. אך לכאורה שיטתו היא דעת יחיד נגד כל האחרונים הנ"ל, ואף דיש לעיין לשיטת הנתיבות המשפט (שם ס"ק לד) שדחה ראיות הקצות החושן וס"ל דוודאי שומר בבעלים חייב שבועה, אם כן לפי ההסבר הראשון בתוספות, מאחר שהשואל בבעלים הוא בתורת שומרים ומחויב שבועה, אפשר שיסכים עם שיטת הכסף הקדשים שיועיל חיוב בדברים אף בלא קנין. ויש לעיין בזה.

ז. בידון שלפנינו יש רק אומדנא בעלמא

במקרה שבא לפנינו, לא מיבעיא לדעת רוב הפוסקים שאינו מתחייב בכה"ג בדברים בעלמא בלא קנין, ויכול לומר שקיים ליה כוונתו ולהיפטר מכל חיוב על המכשיר שלקח מהגמ"ח לדעת מרן השו"ע שנחשב הדבר כשאלה בבעלים. אלא שגם לדעת הכסף הקדשים (ואולי כן היא דעת הנתיבות לאחר מביאורי התוספות) יש לדון שכאן אפילו אין דברים בעלמא והכל הוא מחמת אומדנא שהבין שמסירת צ"ק הפקדון תחייב אותו לשלם בכל גוונא. וגם הנחה זו עצמה אינה ברורה כל עיקר שהרי כאמור יתכן שמסר את הצ"ק על דעת כן שייגבה אם ימצא חייב לפי דין תורה, אך לא התכוון להוסיף מעצמו חיובים על חיובו. ולמעשה הציע בספר משפטי ליעקב (חלק ה סימן כה) לבעלי גמ"חים המשאילים או משכירים חפצים לאחרים לתלות שלט גדול ובולט ולוודא שכל שוכר או שואל רואה אותו בטרם לקיחה החפץ, שכל נוטלי החפצים מהגמ"ח מקבלים על עצמם באופן המועיל כל חיובים כולל אונסין לפי תנאי המשאיל או המשכיר וההשאלה או ההשכרה הינה רק על דעת כן, ואם אינו מקבל על עצמו חיובים אלו, אין מוכנים להשאיל או להשכיר לו, ואז ממה נפשך יצטרך לשלם, או כדי לקיים את התנאי או שיתברר הדבר שהחפץ תחת ידו בגזל וישלם באונסין כדין גזלן שנאנס. [ויש להעיר שבשכירות באופן זה, עכ"פ ירוויח השוכר את דמי השכירות שלא ישלם מצד דינו כגזלן].

מודעה רבה לאודייטא

ניתן להשיג את הספר 'מכתלי ביה"ד' ברכים א' וב', וכו' עשרות פסקי דין נבחרים מתוך המדור בדיני ממונות הלכה למועשה. מוגשים בשפה ברורה השווה לכל נפש.

בטל': 1800-22-55-66

וגאולתי

ועתה בגאולה האחרונה

לא מוותרים על אף אחד

במתוך מתוך יכנסו בולם לפנינו

גדולה הגאולה האחרונה מכל הגאולות, המאירה עלינו במתוך מתוך, עד שבולם ויכללו בפנים, "לא ופול צדור ארץ" (עמ"ס ט) "מה שלא היה בן בגלות הראשונה, שלא היה להם ולבניהם התורה, שהיא חירות" (תוספי שנה דף טו), ועל בן רצאו בחיפז, ברע האחרון כידוע, כשהם פוסחים ומדלגים על שער החמישים, שאין בוח לבררו אלא על ידי התורה.

בכל דור ודור, כפי שמתגלה יותר פנימיות התורה משער החמישים וקדושת, כך נסללות דרכי תיקון חדשות לכל הנפשות שנשארו מאחור בכל הגלויות (אור החיים דף קע"ד) בשער החמישים בוחק בצחות הרחמים האינסופיים לחמול על כל הבוראים, ו"קשב מחשבות לבקתי ודח מקמני נדח" (שמואל ב) לחמציא להם מחור ותדפח על ידי אור יקרת נסתרות התורה, עד ש"כלם נקבצו באו לה" (יטע"ס)

בשורת הגאולה: הגדת האר"ל

במה שמחה יש עתה בעולם בחופעת "הגדת האר"ל" עם כוונות הרש"ש, בפאר שטרם היה במוותו בעולם, לחביא את התורה הנסתרה ביותר להיותה דרושה לכל נפש הומיה ב"ליקוט כתבי האר"ל", חלא זה בחבעת רצון עליו, לאמר: בולם בפנים. כי עתה "לא בקפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו" (ישעיה נב), לא מוותרים על אף אחד, אלא במתוך מתוך נאיר את כל המחשבים על ידי נסתרות התורה שבשער הנ"ל שחיתות חירות לכל אחד, "ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל" (שם כ)

כוונות הסדר ככל משפטו וחוקתו

ליקוט כתבי האר"ל | סדר כוונות הרש"ש | תפילות
ובקשות מספרי המקובלים | הלכות | תיקון אלפי שיבושים
| עימוד מפואר ומשובב עין |

אור הגאולה לישרי לב

ישור אל בני עליה

פנ
אדונינו ורבינו איש
אדוקים הרב ר' אלימלך
בהר אלעזר ליפמן
בעתמוח'ס נועם אלימלך
נפטר בא' אדר ש'
תלצכה

על-ידי התחברותם בקדושי עליון
גם הם ישכבו אף וחמה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שנגלה לפניו אש שחורה
על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוקי הרבי ר' מיילעך, נבער
נשמתו בעוז תעצומות, ומצא מין את מינו וניעור לאהבה וליראה את ה' הגדול
והנורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמתו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה
שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ותשפיע...

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות
שמופיע בעולם אור חדש: "נועם
אלימלך" בשלמות הביאור
ותכלית הפאר. הספר שכל הצדיקים
ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט
החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל
המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את
טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את
כל הבריאה לשרשה, "ולייחד ייחודים
כמותך" (תשובת משיח לשאלת אור שבעת
הימים "אמתי קאתי מר". אגרת הבעש"ט).

אשרי העם שככה לו, שהצדיק המשכך
הכל ומעלה העולם לשורשו, הוא נותן
לנו במתנה שכל אחד יזכה כמוהו לשכך
חמת המלך.

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים
מדרגא לדרגא והורגים את הנחש
לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק
מושל ביראת אלוקים", שהם מתדמים
ליוצרם, לשנות הטבע, לחולל פלאות
ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשבילם
נברא העולם".

'מקום גדולתם' - שאנו רואים שהקיעו
שחקים - 'מתגלה בענוותנותם':
שהנשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם
מרגישים, שכל מה שיגעו להגיע לתכלית
שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם
ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת,
ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני
והן בגשמי. הנשמע כואת והנראה
כמוהו, שרואים גדולת הצדיקים שאינם

אור הגאולה לישרי לב

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | ציונים | צעטיל קטן ו'תפילה קודם התפילה' מבואר
פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

מחיים את תורת הקדמונים:

לראשונה ביאור מופלא על ספרו של
הקדמון רבי מאיר עראמה זיע"א
בנו של בעל "עקדת יצחק" זיע"א

שקיעה

לצורך

זריחה

"מאיר תולדות" המבואר
תהלים

צוהר לספרו והמחוקק
של גדולי הקדמונים

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות |
פסיק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא
בותרות משנה | עימוד מרהיב עין

תור הזהב של יהודי ספרד שקע בקדרות עם גירושם,
וכנבואת חוזה שרטט ההכס הקדמון רבי **מאיר עראמה**
זיע"א בביאורו השלם על ספר תהלים נחמה חדשה: כל
השקיעות הם לצורך זריחות חדשות גדולות יותר. עינו
הרואות שבעקבות הגירוש התפזרו צדיקי ספרד לכל
הארצות ובכך האירו פני כל העולם. כבריה התיכון שוור
רבינו בתהילות דוד המלך הארה חדשה ללכבות הנשברים
באויקי גלויות עמנו: השקיעה בדלי-דלות הוא כדי להוריה
ישועה גדולה יותר. "דלותי" כדי ש"לי יהושע".

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

לשונות שגאולה

והוצאתי

כשטועמים אפילו מקצת מאוד
החסידות בורחים ויוצאים מתוך
החושך מפנימיות הרצון הטוב.

וגאלתי

בשלהבת תורת החסידות מתגלה
שכל עומק הגלויות הם הם הכלי
הגדול לגאולות השלמות.

ולקחתי

במצרף ולבת החסידות מתרוממת
הנשמה לא להסתפק בגאולתו הפרטית
עד שיבוא הכל על תיקונו. "ולקחתי"
אתכם ל"עבור כל העם".

והוצאתי

בגילוי אור החדש "והוצאתי אתכם"
- שלא ישאר אצלכם שום "עבודות"
לסטרא אחרא, וכל דברי ה"היות"
והרשות יהיו קודש לעבודתו יתברך שמו.

וזהבאתי

כשיקומו כל ד' לשונות של גאולה
יופצו מעיינות החסידות לכל העולם, אז
"והבאתי אתכם" - "קאתי מר" בגאולה
השלמה שאין אחריה גלות.

אחסידישער "סדר"

אוצר פני החסידות - פסח

מאמרים נבחרים ושמועות נאות בשורשי חג החירות
המכונים ומדוממים את האדם לעולמות נעלים
מעשי צדיקים |
ספיד ויהלום - הארה חסידית ועובדין טבין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:

1800-22-55-66